

CURIERUL CREȘTIN

::: ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI DE KOLOZSVÁR-CLUJ — SZAMOSUJVÁR-GHERLA :::

INGRIJIREA SUFLETEASCĂ A TINERETULUI EPARHIAL LEVENTE

În urma dispoziției On. Minister de Honvezi, 86/612—1943, prin Oficiile noastre Protopopești, trimitem tuturor unităților noastre câte un exemplar din broșura „A leventeifjúság lelki gondozása”, editată de Ministerul de Honvezi, cuprinzând nouile norme de educație religioasă tineretului întreg din organizația așa numită „levente.” După cum rezultă din această broșură, nouile directive esențiale ale formării și educației tineretului levente, se bazează pe însași educația religioasă-morală, ce se primește prin concursul Bisericii, evident interesată și ea, în cea mai deplină măsură de felul cum se muncește la cultura sufletească a acestor credincioși ai săi. Astfel fiind, se impune în mod firesc, ca în cadrele fixate de autoritatea competentă, Biserica însași să ia în cauză măsurile de lipsă.

Conform cuprinsului broșurei mai sus amintite — pe care preoții noștri o vor avea în viitor de călăuză în această materie — pentru a stabili organele necesare de conducere a educației religioase a tineretului nostru levente, dispunem prin aceasta următoarele:

1. Titularii tuturor unităților Noastre parohiale se constituie, prin însuși acest ordin circular, deci fără vreun decret aparte, *preoți levente locali*: (helyi leventelelkész), îndatorându-se să facă, în această calitate, tot ce sufletul lor preoțesc le arată că trebuie să facă, pentru pastorația tineretului levente a parohiei lor.

În scopul acesta urmează să ieie, fără amânare contact cu comandamentul local al tineretului levente, cu care vor avea să conlucre pe viitor în deplină armonie. În înțelegere cu aceștia, se vor îngriji de instrucția și educația religioasă a tineretului levente, căruia urmează a li-se face — măcar câte odată pe lună, dacă se poate însă și mai des — instrucție aparte, luându-se măsurile de lipsă ca aceștia să participe regulat la sfânta Liturghie din Dumineci și sărbători și să nu neglijeze primirea sf. Taine. În legătură cu aceasta, se vor aranja pentru ei, unde numai se poate și exerciții spirituale aparte.

Acolo, unde nefiind mai mulți preoți, ceea ce la noi e cazul aproape pretutindenea și leventilor nu li-se poate face Liturghie separată, au să participe și ei la Liturghia credincioșilor, bineînțeles, fără ca pe aceștia să-i deranjeze într-unu nimica în pietatea lor.

Asupra celor săvârșite în această direcție vor prezenta, an de an, la sfârșitul lui Iunie și cel mai târziu până la 15 Iulie preotului levente de plasă, constituit de noi mai jos, câte un raport amănunțit, în care se va arăta dacă s'au ținut, ori nu, și câte instrucții levente și dacă tineretul lor levente și-a împlinit, ori nu, îndatoriile religioase. (cercetarea bisericii, spovedania, împărtașirea, etc.). Tot în acest raport se vor arăta eventualele

sugestii, plângeri, ori dorințe, cari au legătură cu instituția levente. Chestiunile de această natură, care n'ar putea fi aranjate cu comandantul local, se pot prezenta evident — totdeauna însă numai prin mijlocirea preotului levente de plasă — și altădată comandamentului levente mai înalt.

2. Toți preoții levente ai cutării cult din cuprinsul unei plăși, constituie — fără considerare de districtul protopopesc căruia aparțin — o unitate, având în frunte pe *preotul levente de plasă* (járasi leventelekés), care îndrumă — de acord cu comandamentul levente de plasă — pastorația levente a plășii și controlează activitatea levente a preoților locali.

Rapoartele referitoare, primite dela aceștia le totalizează într'un raport al său către preotul levente pe Eparhie, pe care trebuie să-l prezinte, an de an, în a doua jumătate a lui Iulie. În raportul său — de cari pot face, evident, și peste an, oricând ar găsi a fi indicat — poate și chiar trebuie să arete, firește, și tot ce crede că e de făcut, ori îndreptat, pentru bunul mers al pastorației levente din plasă. În chestiuni care nu pot fi aranjate prin comandamentele levente de plasă, se vor adresa — însă numai pe calea preotului levente pe Eparhie — comandamentelor levente mai înalte.

Ca preoți levente de plasă constituim prin aceasta — tot fără decret aparte — pentru toate unitățile din plasă, pe preotul nostru din centrul plasei respective. Acolo, unde în centrul plasei avem mai mulți preoți, titularul parohiei II va fi și preotul levente, atât pentru orașul respectiv, cât și pentru plasă, pe a cărui teritoriu se află orașul.

Având apoi parohii în unele plăși, în centrul cărora nu avem preot, pentru acestea numim preoți levente de plasă pe:

Mult On. Ștefan Botha, pentru plasa Nagyilonda-Ileanda Mare.

On. Virgil Tămășan, pentru plasa Hidalmás-Hida.

Fiind apoi orașul Kolozsvár-Cluj și

Beszterce-Bistrița centrul alor două plăși, mai numim preoți levente de plasă pe:

On. Ioan Sângeorzan, pentru plasa Beszterce-Bistrița.

Mult On. Gheorghe Sima, pentru plasa Nadasment-Nădășel.

1. Spre a sintetiza întreaga activitate a preoților levente locali și de plasă din cuprinsul eparhiei noastre și spre a avea un organ de legătură între aceștia și autoritățile levente mai înalte, găsim a fi necesar să constituim, în sfârșit, un preot levente pe eparhie și acesta în persoana Ilustrisimului Monsenior Dr. Emil Iuga, canonic, inspector școlar eparhial, slujbă ce are atâta înrudire cu îngrijirea suflatească a tineretului eparhial levente.

Rolul acestui preot-șef al pastorației levente din cuprinsul eparhiei — care are deodată calitatea de consilier și expert pe lângă comandamentele levente superioare, cu cari va lua legătură în numele eparhiei — este de a centraliza rapoartele preoților levente de plasă, sosite la el până la sfârșitul lui Iulie și de a raporta asupra lor, cu propuneri și sugestii pe care le va găsi indicate, atât acestui Ordinariat, cât și autorității levente centrale, căreia trebuie să i se raporteze până la sfârșitul lui August a fiecărui an.

Darul Domnului îmbelșugat peste toți, care vor ajuta, ca scumpii Noștrii levente să nu se înstreineze, pe urma educației lor de altă natură, de Biserică și altarul lor strămoșesc.

Kolozsvár-Cluj, din șed. cons. ținută în 11 Ianuarie 1944.

Nr. 160—1944.

Supunerea venitelor preoțești și bisericăști

În plângerea adresată Nouă din partea mai multor Onorați Frați, că la stabilirea impozitului Onoraților Frați, precum și impozitului cuvenit după averile bisericăști în mai multe cazuri și locuri, organele fiscale și administrative au procedat în mod gravami-

nos și fără a ținea seamă de normele legale în vigoare, prin prezenta

CIRCULARĂ

pentru orientarea Onorat Frățiilor Voastre comunicăm atât felul impozitelor, precum și felul venitelor după care în mod legal acel impozit poate fi stabilit:

I. *Impozit agricol (földadó)*: formează obiect a acestui impozit, orice teren folosibil din punct de vedere agricol-economic.

Să impun astfel cu acest impozit și terenurile de această natură proprietatea Bisericilor.

Dacă uzufructul acestor terene să cuprindă cu titlu de sesiune (beneficiu) persoanelor bisericești, (eventual învățători confesionali) impozitul agricol (földadó) convenit după aceste terene va fi stabilit în persoană și în sarcina beneficiarilor — uzufructuari.

Nu formează obiect al impunerii: cimitirile, nici chiar după închiderea lor, timp de 40 ani. Tot astfel nu formează obiect al impunerii terenul dinprejurul Bisericii, care servește la procesiuni religioase deschise spre folosința tuturor credincioșilor.

Cota impunerii impozitului agricol: 20% din venitul net cadastral. Dacă venitul cadastral încă nu este calculat în Pengő, atunci cota de impunere este 23,2% a veniturii net cadastrale indicate în coroana aur.

II. *Impozit pe clădiri (házadó)*. Nu sunt impozabile clădirile Bisericii destinate exclusiv și permanent serviciilor divine (biserici, case de rugăciune, capele) nu sunt impozabile casele de pază din cimitire și cavourile.

Locuințele parohiale ocupate de parohi și preoți în funcțiune sunt scutite în mod permanent de acest impozit, precum și acele locuințe parohiale, cari sunt puse la dispoziția preoților contra chirie, dar în toate cazurile de mai sus numai locuințele ocupate, drept locuințe parohiale de către preoți, păstori sufletești în exercițiul funcțiunii cu titlu de locuințe în natură. Tot astfel este scutită de impozit și locuința protopopului, dar numai dacă exercită și funcțiune bisericească de întâia instanță, adică îndeplinește totodată și funcțiunea de paroh.

Sunt impozabile casele proprietatea particulară a preotului deși ar fi ocupat de Dânsii.

Sunt impozabile încăperile aflătoare în clădirea oficiului parohial, însă nu sunt la dispoziția preotului, adică nu sunt ocupate de preot.

Dacă preotul cedează locuința ce a primit în natură altuia, scutirea locuinței

parohiale încetează. Nu importă, că chiria astfel încasată spre ce scop este întrebuințată. Dacă preotul cedează rudelor sale în mod gratuit locuința parohială de care el beneficiază, scutirea să mențină.

O clădire, care nu servește pentru scop bisericesc, pe titlul că venitul clădirei este întrebuințat spre scop bisericesc, nu poate obține scutire permanentă.

Nu sunt scutite de impozit locuințele cantonilor, nici acele ale învățătorilor confesionali, sau acele ale clopotarilor. Aceea parte a mănăstirilor călugărești, care servește exclusiv spre folosința membrilor cinului este scutită în mod permanent de impozit.

Internatul care servește întreținerii de elevi săraci, sau eleve sărace, chiar dacă nu formează parte integrantă a unui institut public de învățământ, este în mod permanent scutit.

Clădirile pentru plasarea orfanilor, sau ucenicilor, sunt scutite.

Orfelinatele sunt scutite dacă sunt adăpostiți în ele orfani, sau în lipsa acestora și neorfani însă săraci.

Coloniile de copii din timpul vacanței sunt încă scutite.

Clădirile economice și locuințele pentru servitori sunt încă scutite.

Clădirile cari servesc spre locuință arendașului, care a arendat o moșie, pe care să află aceea locuința sunt încă scutite.

Scutirea permanentă se va stabili în decursul procedurii de impunere din caz în caz, de aceea scutirea va fi anunțată. La anunțare e obligat acela, care deține în mod efectiv în posesiune casa, adică preotul sau protopopul.

III. *Impozit general pe câștig (általános kereseti adó)*. Aci aparține venitul Bisericii rezultat din arendarea pământului, chiar în cazul că în mare parte acest venit este întrebuințat pentru scopuri de învățământ.

Tot astfel aici aparține și venitul imobilului luat în chirie de Biserică chiar dacă servește scopuri culturale.

IV. *Impozitul pe câștig și Impozitul special al angajaților (alkalmazottak kereseti és kőlön adója)*.

Sunt impuse la acest impozit: salariul, diurnele, indemnizația de chirie, pensiunea și gratificația, competența în natură (întreținere, folosința pământului, etc.) tot astfel și competențele de natură schimbătoare, precum sunt valoarea muncii manuale, sau (zi de lucru) a muncii cu tracțiune anuală, sau suma plătită pentru răscumpărarea acestei munci, încasările provenite din stolele pentru cununii, botezuri, inaugurări, înmormântări, fondurile pentru slujbe (servicii divine etc.) congrua ajutoare, ajutorul lunar de scumpete, supliment familiar, plusul de

incasări a averii bisericeii. Cade sub acest impozit și salariul primit pentru cateheza elevilor dela școalele de curs primar.

Nu cad sub acest impozit: venitul pământului a cărui uzufructuar este preotul, venitele împreunate cu cheltuelile oficioase (de serviciu) cum ar fi venitele pentru întreținerea de cai în scopul vizitării fiilor, venitele pentru vinul de slujbe sau prescuri.

Salariul precum și contravaloarea socotită în bani din venitele în natură plătite de către preot capelanului (ajutorului de preot) vor fi scăzute din câștigul impozabil al preotului dela acest articol.

V. *Impozit pe venit și avere (jövedelem és vagyoadó)*:

a) *Impozit pe venit (jövedelem adó)*: Bisericile, comunitățile bisericești, mănăstirile, fondurile și fundațiunile sunt scutite de sub impozitul pe venit. Dacă de venitul acestora beneficiază însă preotul cu titlu de sesiune, venitul sesiunii propriuzise cade sub impozit pe venit.

Nu cade sub acest impozit pe venit: milele, banii proveniți din cutia milelor, sau talger, tot așa nu cade sub acest impozit nici competențele de salariu, indemnizație și întreținere dacă toate împreună nu întrec suma anuală de 6000 P. Tot aici să adauge venitul preotului beneficiar din imobilele sesiunii (beneficiului) adecă la competențele de serviciu și întreținere se va calcula și acest venit la minimum de existență a cărui plafon e 6000 Pengő anual.

Calculul să face astfel, că întrucât venitul total întrece peste minimumul de existență (6000 Pengő anual), atunci întreg venitul cade sub impozit și nu poate fi scăzut din venit minimumul de existență (6000 P. anual).

Din totalul tuturor venitelor vor fi scăzute sumele contribuțiilor publice.

b) *Impozit pe avere (vagyoadó)*.

Bisericile, comunitățile bisericești etc. sunt scutite de sub acest impozit.

Însă preotul care locuiește în casa parohială va plăti impozit pe avere după aceasta casă, (deși casa e scutită de impozitul pe clădiri). Tot așa și învățătorul confesional care folosește pământul sesiunii învățătoresți.

VI. *Declarația de impunere (adóbevalás)*.

Sunt obligați a înainta anual declarațiune de impunere toți acei, a căror venit întrece 1000 P. anual. și cari dispun de o avere în valoare de peste 5000 P. respective 25.000 P. afară de cazul dacă impozitul nu este stabilizat (rögzítés).

VII. *Impozit de echivalent (illetékegyenérték)*.

La plata impozitului pe echivalent sunt

obligate mitropoliile, episcopiile, abațiile, capitlurile, cinurile călugărești, bunurile bisericești și toate fundațiunile.

Dacă biserica nu are în afară de Sfântul lăcaș de închinăciune altă avere, care lăcaș e scutit de impozit, — nu poate fi impusă cu impozit pe echivalent.

Sesiunile parohiale precum și beneficiarii fundațiilor, dacă totalul veniturilor lor anuale nu întrece suma de 2400 Coroane anual, sunt scutite de impozitul pe echivalent. (Legea XXXIV din anul 1920 art. 122).

Legea impozitului pe echivalent XXXIV, din anul 1920 prevede că drept bază la stabilirea impozitului pe echivalent se va lua valoarea legală cea mai mică.

Această valoare minimă în baza autorizațiunei dată de legea IV din anul 1924, §-ul 2, în conformitate cu legea V, din anul 1927 §-ul 24, a stabilit-o ministerul de finanțe precum urmează:

1. La imobile supuse impozitului agricol: Suma veniturului net cadastral înmulțită de 25 ori. De ex. dacă venitul net cadastral a unei sesiuni face 200 P. aceasta sumă înmulțită cu 25 face 5000 P. la care sumă aplicat impozitul pe echivalent de 0.5% plus 50% supliment extraordinar, impozitul face 37 Pengő, 50 filléri.

2. La imobile supuse impozitului pe clădiri: Valoarea folosului minimal înmulțită de 8 ori. Aceasta valoare potrivit instrucțiunilor H. Ö. § 9 (alin. 4), la casele construite din material solid este de fiecare cameră 80 P. Incăperile laterale, antreu, bucătărie, cămară etc. nu contează la stabilire. Prin urmare dacă o locuință parohială constă din 4 camere și dependințe, atunci numai 4 camere sunt luate în considerare cu câte 80 P. de fiecare cameră, egal la valoare de 320 P. care înmulțită cu 8 face 2560 P. la care aplicând impozitul de 0.5% face 13 P. 2 f. la care să mai adauge suplimentul de 50%.

Impunerea să face pe 10 ani.

Obiectele, mobilele și ornatele cari servesc cultului, precum și fondurile necesare pentru procurarea acestor obiecte și ornate, în fine fundațiunile destinate edificării lăcașurilor de închinăciune, sunt scutite de impozit pe echivalent.

Kolozsvár-Cluj, din șed. Cons. 11 Ian. 1944. Nr. 6619—1943.

Bugetul anual

Bugetul în sine este un act de mare importanță și adeseori reclamat și din partea autorităților civile, prin aceasta ordonăm ca în toate parohiile și filiile să se

întocmească bugetele bisericesti școlare, regulat în fiecare an așa cum se prevede în Regulamentul pentru administrarea averilor bisericesti școlare și în instrucțiunile în vigoare. — La termenul fixat în acele să se înainteze spre aprobare Mult Onor. oficii protopopești, respective acestui Ordinariat, Bugetele până la suma de 2000 pengő se vor aproba de către Mult Onoratul oficiu protopopesc, iar cele peste 2000 pengő le va aproba acest Ordinariat.

Kolozsvár-Cluj, din ședința consistorială la 3 Februarie 1944.

Nr. 600—1944.

Postul pe durata războiului.

În legătură cu cererile de dispensă dela post ce ne sosesc dela unele Oficii parohiale și chiar protopopești, împărtășim din nou spre Orientare Veneratului Cler, că pentru **întreagă durata războiului** nu este de lipsă a cere dispensă directă dela Episcopie, fie pentru sine, fie pentru credincioși, deoarece s'a provăzut în această privință cu ordinul nostru Nr. 754—1943, publicat în „Curierul Creștin“ a XXV (1943), Nr. 2-5, pag. 7.

Întregim punctul 1 din ordinul citat publicând cuprinsul deslegării ce obișnuim să o dăm până acum în următoarele:

a) Dăm deslegare dela toate ale mâncării, cu oprire dela carne în zilele de Miercuri și Vineri și în zilele de ajun din întreg anul.

b) În săptămâna Sfințelor și Mântuitoarelor Patimi, se va observa post strict Miercurea și Vinerea Mare, iar în celelalte zile din Săptămâna Patimilor, se vor putea mânca și lacticinii.

c) În schimbul acestei dispenze se vor recita zilnic trei „Tatăl Nostru“ și trei „Născătoare“ de către toți, care se vor folosi de această dispensă.

Kolozsvár-Cluj, 5 Februarie 1944.

Nr. 731—1944.

Asigurarea realităților parohiale în contra incendiului

Având în vedere că dela data asigurării bunurilor noastre bisericesti, (biserici, școale, case parohiale etc.) în valoarea acestora se prezintă urcări

considerabile și deoarece în cazul unei eventuale daune, dorim să obținem o despăgubire corespunzătoare, (totală) riscul total fiind suportat de către societatea de asigurare, cu care am încheiat nouă învoială conținând taxe și condițiuni avantajoase, invităm pe toți conducătorii oficiilor parohiale să revizuiască valorile edificiilor asigurate și în ședința curatoratului să hotărască o majorare corespunzătoare a sumei asigurate.

Acolo unde se va hotărî majorarea ni se va raporta, pentru a li se trimită coale de însinuare, cari vor fi apoi complectate cu datele recerute. (suma asigurată, felul clădirilor asigurate, cum sunt acoperite, din ce material sunt clădite etc.).

Coalele de însinuare complectate, semnate de preot și primcurator, provăzute cu sigiliul parohial și vidimate de conducătorul oficiului protopopesc, se vor trimite direct Administrației Capitulare. (Mussolini ut 32).

Kolozsvár—Cluj, la 30 Decemvrie 1943.

No. 3235—1943.

Concurs

Se publică concurs cu data de 15 Martie 1944, la parohia vacantă Sajósolymos-Șoimuș din tractul Felsőbudák-Budacului.

Doritorii a dobândi acest beneficiu parohial, să-și înainteze cererile la Ordinariatul Episcopesc în termenul concursual pe calea ierarhică, provăzute cu următoarele documente:

1. Absolutorul teologic,
2. Certificatul de serviciu dela oficiul protopopesc,
3. Extras autentic din protocolul școlar despre catechizarea elevilor, în anul școlar 1942/43, la caz că școala nu a funcționat în anul trecut, certificat oficios că pruncii totuș au fost catechizați.
4. Extras autentic din protocolul

predicilor de pe un an care se termină la data când se înaintează rugarea.

5. Certificat dela M. On. oficiu protopopesc că socoțile bisericesti din parohie sunt ținute la curent.

La cererile înaintate fără aceste documente, dintre care cele de sub Nr. 3 și 4, trebuie să fie vizate și autentificate de către oficiul protopopesc, se riscă a nu fi luate în considerare.

Kolozsvár-Cluj, la 14 Ianuarie 1944.

No. 421—1944.

La școala normală eparhială de fete din Szamosujvát-Gherla, este vacant un post de secretară.

Solicitantele trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

1. Religia gr. cat.
2. Vârsta de cel puțin 30 ani.
3. Cel puțin 7 clase secundare promovate.
4. Starea civilă; necăsătorită, eventual văduvă fără copii.

Retribuția 290 P. lunar și întreținere.

Numiri

Onorații *Silviu Fărcaș* din Mohaly-Mahal, *Ioan Chezan* din Erdőszombatelke-Sâmboeni și *Alexandru Poenar*, din Szentmáthé-Matei, au fost numiți parohi.

Kolozsvár-Cluj, din șed. cons. la 19 Ianuarie 1944.

No. 389—1944.

Onoratul *Traian Manu*, preot în Derite-Dretea, este numit în calitate de administrator parohial la parohia Malomszeg-Brăișor din tractul Bánfihunyad-Huedinului.

Kolozsvár-Cluj, din ședința cons. ținută la 23 Decembrie 1943.

No. 8056—1943.

Onoratul *Mircea Pop*, preot nou hirotonit este numit în calitate de administrator interinial la parohia Kis-

sebes-Poieni și filia Vársebes-Bologa din tractul Bánfihunyad-Huedinului.

Kolozsvár—Cluj, la 23 Decembrie 1943.

No. 8057—1943.

Majorarea ajutorului momentan

Impărtășim Veneratului Cler diecezan, că începând cu 1 Ianuarie 1944, am majorat ajutorul momentan la suma de 2500 pengei, cotizația la fond va fi 6 pengei, după fiecare membru decedat.

Kolozsvár-Cluj, din șed. cons. ținută la 11 Ianuarie 1944.

No. 241—1944.

Litere dimisoriale

Impărtășim Veneratului cler, că la cererea proprie și având ațidarea Reverendisimului *Iosif Pop*, protopop, delegat arhiepiscopesc, canonic onorar Marosvásárhely-Târgu-Mureș, am dat litere dimisoriale clericului absolvent *Vasile Precup*, pentru Vicariatul Arhidiecezei.

Kolozsvár-Cluj, la 7 Septembrie 1943.

Nr. 5596—1943.

Taxe pentru decrete și dispense

În ultimii doi ani, ieftinindu-se în mod simțitor valoarea banului, în vederea greutăților mult sporite ale Serviciilor noastre centrale, găsim indicat să revenim asupra celor dispuse în materie de taxe, pentru decrete și dispense, sub Nr. 8700—1940 (Curierul Creștin a. XXIII/1941, Nr. 1—2, pag. 1) și cu începere dela 1 Februarie 1944, să stabilim taxe noi, precum urmează:

I. Pentru fondul de pensie.

1. Administrator local	30 pengő
2. Paroh	40 ”
3. Protopop onorar	50 ”

4. Protopop actual 100 pengö	2. Timp sacrat 15 pengö
5. Vicar foraneu 150 "	3. Afinitate ord. II. orice grad 15 "
6. Arhidiacon onorar 200 "	4. Afinitate ord. I.: Gradul VI.—VII. 15 "
7. Canonic onorar 200 "	Gradul IV.—V. 20 "
8. Canonic actual 300 "	Gradul III. 30 "
	Gradul II. 50 "
II. Pentru Serviciul Administrativ.	
a) Decrete.	
1. Administrator local 20 pengö	5. Consângenitate: Gradul VII. 15 "
2. Paroh 30 "	Gradul VI. 20 "
3. Protopop onorar 40 "	Gradul V. 30 "
4. Protopop actual 50 "	Gradul IV. 40 "
5. Vicar foraneu 75 "	Gradul III. 50 "
6. Arhidiacon onorar 100 "	6. Defectul etății 15 "
7. Canonic onorar 100 "	7. Inrudire spirituală orice grad 10 "
8. Canonic actual 150 "	
9. Pentru alte decrete se vor plăti taxe, corespunzătoare gradului ierarhic respectiv.	
b) Decrete anulate.	
1. Administrator local 50 pengö	
2. Paroh 100 "	
c) Dispense matrimoniale.	
1. Vestiri câte una 5 pengö	

Notă. La taxele trimise prin mandat postal se vor mai adăuga, pentru fiecare mandat câte 14 fileri, pentru înmanuarea sumelor mandatate.

Kolozsvár-Cluj, din ședința consistorială ținută la 24 Ianuarie 1944.

Nr. 334—1944.

NECROLOGUL

PREOȚILOR EPARHIEI REPAUSAȚI ÎN CURSUL ANULUI 1943.

Nr. crt.	Numele și Pronumele.	Beneficiul avut.	A N I I	
			vieții,	preoției,
1.	<i>Olimpiu Pop</i>	protopop onorar pensionar, fost paroh în Dendeleg-Livada	85	60
2.	<i>Cornel Budu</i>	paroh în Cege-Țaga	65	41
3.	<i>Gheorghe Mărghițaș</i>	administrator parohial în Schiopi, România	34	9
4.	<i>Iacob Marga</i>	protopop districtual în Dês-Dej pensionar	73	46
5.	<i>Ioan Pop</i>	paroh în Alsózsuk-Jucul de jos	76	51
6.	<i>Cornel Muste</i>	protopop onorar — paroh în Mezöszáva-Sava	70	44

Pentru odihna acestor Frați adormiți în Domnul, fiecare preot eparhial va sluji pentru toți împreună, trei Sfinte Liturghii.

Kolozsvár-Cluj, 24 Ianuarie 1944.

TABLOUL CLERICILOR HIROTONIȚI ÎN CURSUL ANULUI 1943

Nr. crt.	NUMELE ȘI PRONUMELE	Data hirotonirii întru ipodiaton și diacon	Data hirotonirii întru preot	Parohia la care a fost numit
1.	Grigore Zăgrean	22 Aprilie	25 Aprilie	Pârva — Parva
2.	Alexandru Lazar	16 Iulie	18 Iulie	Gergyóbékás — Bicz vicariatul arhidiecezei
3.	Alexandru Iosip	13 August	15 August	Farnas — Sfăraș
4.	Ioan Barbos	10 Octomvrie	17 Octomvrie	Mezőszava — Sava
5.	Olimpiu Făgărășan Manciú	19 Noemvrie	21 Noemvrie	Láposdebrec — Dobric
6.	Vasile Rus	19 Noemvrie	21 Noemvrie	Magyarkiskapus — Căpușul-mic
7.	Victor S. Pop	25 Decemvrie	26 Decemvrie	Gatehet la școlile din Szamosújvár-Gherla, adm. interimal la Bonenyires — Bont
8.	Mircea Pop	25 Decemvrie	26 Decemvrie	Sebesvár — Bologa
DIN ROMA				
9.	Ștefan Benția	—	25 Martie	în continuarea studiilor
10.	Ioan Filip	25 Martie întru Diacon	—	— « —
11.	Vasile Zapârțan	25 Martie întru subdiacon	—	— « —
12.	Traian Crișan	25 Martie întru subdiacon	—	— « —
DIN VICARIATUL ARHIDIECEZEI				
1.	Vasile Precup	12 Septemvrie	14 Sept.	Marosvásárhely-Tg.-Mureș

Nr. 490—1944.

Incunoștințare

Incunoștințăm Mult Onoratele oficii protopopești și onoratele oficii parohiale, că pentru biserică noastră catedrală „Schimbarea la Față” din Kolozsvár-Cluj, se caută spre angajare un crâșnic.

Ca retribuție primește locuință și lumină și suma de 200 pengő lunar.

Dornicii credincioși, singuri sau căsăto-

riți să-și înainteze cerere prin oficiul parohial respectiv, până la data de 1 Martie 1944, în care să arate ce serviciu au îndeplinit și să anexeze un certificat de bună purtare, eliberat de preotul din loc. Asemenea va menționa situația sa familiară.

Kolozsvár-Cluj, din șed. consistorială ținută la 3 Febr. 1944.

Nr. 802—1944.

Episcop IULIU

APOSTOLATUL RUGĂCIUNII

Lămuriri depline în privința Apostolatului Rugăciunii se pot afla în broșura: *Ce este Apostolatul Rugăciunii?* (Libr. Diecezană, Str. Király 25. Kolozsvár). Aci arătăm intențiunile, aprobate de Sf. Părinte Papa, pe 1944, pentru care se roagă cei înscriși în Apostolatul Rugăciunii:

Ianuarie:

Pentru Intențiunea Sf. Părinte Papa.
Pentru ca Mahomedanii să nu împiedece răspândirea creștinismului.

Februarie:

Pentru ca vrednicia și drepturile muncii să fie respectate.
Pentru misiunile din Africa de sud.

Martie:

Pentru ca Asociația Sfintei Inimi și apostolatul Rugăciunii să pătrundă între muncitorii.
Pentru ca sectele creștine să nu tulbure misiunile din Africa.

Aprilie:

Pentru ca tinerii creștini să fie bine pregătiți pentru căsătorie.
Pentru misiunile din Apusul Africii.

Mai:

Pentru ca familiile să fie consfințite Preasfintei Inimi.
Pentru misiunile din Africa centrală.

Iunie:

Pentru ca să facem acte de ispășire în cinstea Inimei lui Isus și a Sfintei Fecioare.
Pentru misionarii din Ruanda și Urundi, (Africa).

Iulie:

Pentru ca să pornească lupta împotriva cărților și filnelor imorale.
Pentru binecuvântarea muncii și familiilor negrilor.

August:

Pentru ca cinstea fetelor să nu fie pătată.
Pentru înmulțirea faptelor de milă din Africa.

Septembrie:

Pentru chestiunile materiale și spirituale ale funcționarilor.
Pentru ca tineretul african să fie bine educat.

Octombrie:

Pentru ca Maica Domnului să-i întoarcă pe cei rătăciți.
Pentru înmulțirea preoților băștinași (în misiuni).

Noembrie:

Pentru ca să fie prețuită taina maslului.
Pentru misiunile din Madagascar.

Decembrie:

Pentru jubileul de 100 de ani a Societății Sf. Inimi.
Pentru a ne împlini datorițele noastre față de Africa păgână.

Cei ce se roagă fac mai mult bine pentru lume decât cei ce se luptă. Lumea merge rău pentru că sunt mai multe lupte decât rugăciuni. Dacă ar fi o singură zi, un singur ceas în care nu s'ar înălța nicio rugăciune spre cer, aceea zi, sau acel ceas, ar fi cea din urmă zi, sau cel din urmă ceas al lumii. (Ministrul D. Cortes).

Răspândiți idea Apostolatului Rugăciunii! Pentru a înființa Apostolatul în parohie, adresați-vă Directorului Diecezan al Apostolatului (Kolozsvár Király u. 25).

Asociația preoțească Sf. Apostol Petru

Înainte cu vreo 5—6 ani s'a înființat în arhiediecea Blajului asociația preoților din pastorație: *Sfântul Apostol Petru*. Asociația are un caracter strict spiritual. Se ocupă exclusiv cu promovarea vieții interioare a preoților. Nu e vorba deci de o organizare a preoțimii, în vederea unor scopuri de breslă, sau administrative, sau de validitatea drepturilor. Toate aceste scopuri, dacă e nevoie să fie luate în considerare, pot fi ajunse în cadrele organizației ierarhice.

Conform statutelor, membrii asociației trebuie să tindă la o sfințenie preoțească și apostolică adevărată, silindu se să crească în harul sfinților, să se conformeze întru totul cu gândul Bisericii, să cultive iubirea frățească efectivă și devotamentul jertfelnic față de credincioși.

Se știe destul de bine, nu e nevoie să afirmăm aci, că preotul fără viață sufletească intensă, nu e decât aramă sunătoare, chimval răsunător. Și'n acest caz toate străduințele lui, dacă mai are imboldul necesar să se străduiască, rămân sterile. Preotul nu poate da ceea ce n'are. E un lucru, înafară de orice îndoială, evident.

Scopul asociației este tocmai acesta, de a-i ajuta pe preoți să rămână, sau să devină plini de foc interior, plini de sfințenie, plini de Hristos. Nici că s'ar putea un ideal mai sublim. Și nu poate fi preot, care să nu înțeleagă acest ideal.

Din anul trecut, cu aprobarea P. Ven. Ordinariat de Kolozsvár-Cluj—Szamosujvár-Gherla, s'a început propagarea ideii acestei asociații și recrutarea membrilor pe scară îngustă și prin propagandă individuală și în dieceza noastră. Era vorba mai mult de o experimentare. S'a reușit până acum să se atașeze gândului asociației un număr destul de frumos de preoți.

Binele sufletesc de care profită membrii încadrați în asociație este nespus. Dovadă sunt scrisorile primite la centrul de organizare. De notat, că între membrii asociației și conducerea provizorie, se păstrează, întrucât e posibil, cel mai frățesc contact, prin scrisori și îndrumări circulare.

Pentru a arăta efectele, de pe acum vizibile, ale organizației, cităm ceva din scrisorile primite:

Un preot scrie: »Am ieșit din Seminar cu vise mărețe și cu planuri gigantice, lucruri obișnuite la tineri. Dar la puțin timp după aceea, m'am lăsat de realitate, care era mai dură decât mi-o închipuiam... Am muncit... Mă simțiam mulțumit știindu-mi datoria împlinită... dar mă neliniștea grija de propriu-mi suflet... Am încercat diferite mijloace proprii: mi-am făcut un fel de regulament, dar dacă știam că nu este nimeni care să mă controleze, după câteva zile l-am lăsat punct de punct. Am încercat să studiez... etc... singur am ajuns la convingerea, că eu nu voiu face nimic atâta timp, cât nu voiu avea asupra mea un oarecare control... Toate acestea s'au rezolvat minunat, prin încadrarea în Asociația Sf. Ap. Petru«.

Altul: »Spiritul preoțesc se menține cu mari eforturi... fără comuniunea spirituală cu alți frați, nu mă pot menține și nu pot întreține focul sfânt al chemării: ideea Asociației a găsit în sufletul meu toată înțelegerea«.

Altul, întrebat despre greutatea programului spiritual de urmat, scrie: »Împlinirea programului, așa cum e întocmit nu numai că e posibilă, dar cred că e minimum și absolutul necesar pentru menținerea nivelului spiritual al oricărui preot«.

Programul spiritual al preotului trebuie să cuprindă cam următoarele puncte: meditație de $\frac{1}{4}$ oră, rugăciuni de dimineața și seara, recitarea a cel puțin unei, ore canonice; lectură spirituală în fiecare zi, Vizită la sf. Taină, Devoțiune către Preacurata; lunar este dator să se mărturisească la confesor stabil; lunar sau la trei luni face raport, respective trimite foaia cu împlinirea datorințelor Directorului Asociației. Obligațiile nu obligă sub păcat. Statutele nu sunt definitive și vor admite o ușoară modificare: ele nu vor oprima, nu vor încătușa, ci vor acorda preotului libertatea fiilor lui Dumnezeu.

Principalul este ca preotul să se încadreze într'o ordine de viață spirituală: să nu trăiască la voia întâmplării. La început observarea programului pentru cei mai mulți, mai ales pentru cei puțin împăcați cu disciplina, pare grea. Dar pe măsură ce-l practici, împlinirea datorințelor devine ceva nu numai indispensabil, dar mulțumitor și plăcut.

Doritorii de viață preoțească trăită la nivel înalt, dornici de a simți în viața lor de apostoli, nu numai truda și sudoarea fără răsplată, ci acea „*prea multă mângâiere*“ de care vorbește Sf. Apostol Pavel, pot cere proiectul de statute și îndrumările convenite dela Păr. Spiritual al Seminarului teologic, încuviințat provizoriu cu organizarea asociației, respective cu recrutarea membrilor, până ce se va face alegerea Directorului Asociației. — Credem la vară, cu ocazia exercițiilor spirituale pe cari le vor face cei înscriși. — Cei ce vor observa programul câteva luni și apoi vor cere admiterea în Asociație, vor fi primiți și considerați de membri.

P.

Avem în depozitul tipografiei, pentru desfacere „Noul Testament“,
și cărți liturgice.

IN SLUJBA DOMNULUI

Intunerecul și-a despânzit mantia tainelor de noapte, și aurora zorilor de dimineată își mijeste zarea depărtărilor cu adierea lină a vânturilor de lumină. Cu câțiva pietoni zoriți, mă strecor încet și gânditor pe strada Mussolini, ducând cu mine noaptea în inbierea dimineții. E liniște adâncă și pace de mormânt. Rar, dar pătrunzător, din când în când șgomote șterse își respiră ecoul, parcă din alte lumi. Am ajuns la poarta mare, împărtașitoarea atâtor taine. Numărul 26. Reședenția Episcopiei Greco-Catolice.

Deschid cu înfrigurare poarta și caut cu ochii timid caturile ferestrelor ce zăvoresc de lume licăriri ascunse, înmănușiate în mari făclii de crez și izbăvire. O fereastră a bătrânelor clădiri de așezare creștinească, e scaldată în lumină: camera de culcare a Vlădicului Iuliu.

E șase dimineată! Vlădicul Iuliu s'a sculat. Ochii Săi așternuți din vadurile unei lumi sbuciumate, în pacea nopții, s'au ridicat din nou cu primul gând de deșteptare și-au îmbrățișat cu lacrimile rugăciunii Icoana vie a blândului Isus, ingenunchind cu crucea pieptului, lângă picioarele mării Sale veșnice. Ca după aceea, la ora șapte plecat cu inima pe altarul eternei prezențe a D-zeului Isus, cu glasul sfânt de Liturghie să-și închine sufletul pe cărarea veșnicilor d-zeești. Căci oricât de obosit ar fi, oriunde s'ar afla dus, ori-când s'ar fi culcat, uneori la 4 sau 5 în zori de zi, Vlădicul Iuliu la ora șase e sculat, iar la șapte în fiecare zi și 'n orice împrejurări, cu imn de Liturghie, își călește crezul muncii, cu Euharisticul Mântuitor, veghea permanentă a sfintelor noastre altare.

În 27 ani de sfințită păstorire, Marele Arhiepiscop Iuliu nicio zi n'a intrelăsat să nu fi cerșit în sfântă Liturghie dela Blândul Mântuitor Harul Inimei Sale, pentru chezăsuire bună pe drumul ce l-a ales miilor de suflete. Nicio zi, din 27 de ani de rodnic apostolat, n'a trecut fără ca Arhiepiscop Sa să nu-și fi adus la picioarele altarului prinosul rugăciunilor și să nu fi implorat cu înălțarea sufletului Său, pace lumii și bunăînvoire oamenilor, pentru mai marea glorie a Mării d-zeești, pentru care a înțeles să trăiască, să lupte și să se jertfească.

Am pătruns în Secretariatul Episcopiei. O cameră mică, acoperită de hrisoave și de acte. Dela o masă clădită parcă artistic din hârtie, Secretarul îmi da

indicațiunile necesare: — Excelența Sa e încă în capela la sf. Liturghie, iar orele de birou încep la nouă.

Mă așez pe scaun și-mi controlez gândurile. Aștept! Minutetele se scurg repede, căci ușa antreului din minut în minut se deschide, strecurând în sala de așteptare preoți, mireni, femei și copii. Toți intră cu greul vremurilor pe spate, toți își aduc încrețirea frunților, ochii tuturor scapără văpăi de suferință.

Pentru-o clipă m'am crezut într'un cabinet medical, cu fețe ce trădează supliciele bolii. Comparația însă nu-i paradoxală, căci bolile sufletești sunt uneori mai năprasnice. Și neapărat eram într'un cabinet medical: Cabinet de boli sufletești! Printre tovarășii mei de așteptare, domnea o liniște mormântală, fiecare își străjuia cu mașmultă neînduplecare taina ce l-a adus, în mintea fiecăruia gândurile se 'npleteau cu mai multă 'nfrigurare, toți chibzuiau adânc și preocupați: așteptau! Pe chipul fiecăruia străjuia întipărită emoția necunoscutului, cu o mai evidentă grijă, fiecare era livid, închis în sine. Ici colo mai zăreai câte-o față deschisă, îndrăsnind să zâmbească în creditul epoleților sau a agendei diplomate. Incolo conversațiile monosilabice de conveniență socială s'au legat în șoapte, ca apoi tăcerea să se lase mai adâncă, mai apăsătoare.

E ora nouă! A început deja munca grea de birou. Ușile se deschid și se închid cu zgomot, telefoanele zbârnăie intermitent, acte și dosare fug dela masă la masă, călimarele se deșertează și condeele ară din zor. Preoți bătrâni grabesc pașii cu acte din birou în birou: munca e în toi.

Telefonul sună din nou. Secretarul tresare... Dincolo de fir e Excelența Sa. Cere posta și actele la ordine. Cu un teanc colosal în mână, Secretarul se face nevăzut.

Roi de du-te vino. Voci nervoase vociferează, unii documentează, alții răvășesc dulapurile. E un așa ritm de muncă neîntreruptă în aceste birouri, încât instinctiv cauți răspuns întrebării: de unde atâta lucru? Să-mi deslușesc nedermerirea, m'apropiu de un tânăr cleric și-l întroghez. Îmi răspunde zâmbind și semnificativ: Frăția-Ta, aici nu e numai lucru de simplu Episcopat, ci de un adevărat ministere.

Explicația i se confirmă momentan, când în privirile curioase ale tuturor intră un general impozant, care cere audiență im-

diată. Din altă parte un avocat grabit solicită și el audiența neîntârziată.

În sala suntem vreo 25. Copilași — probabil orfani — ținuti de mână ocrotitor cu mai multă staruință de mame îndoliate, muncitori tineri și oameni maturi, în toate straiile ierarhiei sociale; moșnegi bătrâni ce-și poartă destinul cu amintirea trecutului. Într'un colț servesc curiozitatea privirilor doi invalizi din războiul actual, așteptând fiecare să-și expună cu mai mult tragism realitatea sângeroasei lor existențe.

Între timp apare zâmbind și Secretarul. Toți ochii caută spre el întrebători. Comunicarea lui că audiențele încep imediat, mai înseninează încordarea ce a pus stăpânire pe fiecare.

Excelența Sa verifică deocamdată fiecare act în parte, și prevede fiecare hotărâre cu iscălitura Excelenței Sale. Ca după toate acestea să se dedice exclusiv audiențelor.

Suntem în jurul lui 9 ¹/₂. Audiențele au început. Intră o Doamnă îndoliată ducându-și de mână odrasla: e tână ră văduvă. La o jumătate de oră, iese plângând dar cu lacrimi senine, mai încrezătoare, mai plină de optimism. I-a alinat și i-a binecuvântat durerea Vlădica Iuliu.

Urmează un preot bătrân, apoi un invalid de război și convoiul își duce cursul pe aceeaș undă, prin acelaș vad, trecând prin isvorul de vieață nouă dătător.

Tânăr, copil, femeu, moșneag și bărbat au ieșit toți »de acolo«... de după ușa împărtășitoare de minuni cerești, mai mângăiați, mai plini de vrere, mai plini de viabilitate. Ochii tuturor scăpărau dărzenie, perseverință și hotărâre. Au fost binecuvântați și alinați.

Care să fie misterul acestei transformări care să fie mobilul acestui proces psihologic? Așteptam cu nerăbdare să mă împărtășesc și eu din el.

Nu peste mult timp mă anunța Secretarul că sunt primit în audiență. Ceva mă zugrumase în gât, tușeam să-mi recăștig respirația, eram evident emoționat.

Trec ușa și străbat printr'un hol până la camera de lucru a Excelenței Sale. Pășesc neîncrăzător și timid, apropiindu-mă de biroul Excelenței Sale, cu luminile ochilor scaldate în luminile ochilor Săi blânzi, încurajatori și binevoitori. Omul magistral, grav, de o ținută dărză și neînduplecată pe stradă, mă privea acum blajin, duios și părintește și singurul om care m'a înțeles în momente grele și decisive, a fost Excelența Sa. M'a înțeles și m'a ajutat. Binecuvântarea dată cu glasul stins, dar plin de puterea răscolirilor de suflete, s'a

încrustat de veci în inima mea, piatră de temelie vremurilor viitoare.

L'am parasit pe Excelența Sa, cu ferma certitudine că lumea nouă cu atari conducători de suflete, adevărați slujitori ai crucii lui Hristos, nu poate decât să-și împlinească biruitor istoria pe făgașul viitorului.

Misterul? L'am descifrat! Excelența Sa înțelege, că are inima înțelegătoare, și ajută că are inimă adevărat creștinească.

La ieșire m'am întâlnit cu alți doi solicitori de audiență. Unul era student tuberculotic, iar celalalt poet în primă apariție. N'au făcut nici un comentariu, n'au găsit cuvinte să poată da expresie părerilor lor emoționale, ci simplaminte primul mi-a arătat plângând 400 pengö strânși puternic în încleștarea pumnilor, iar celalalt își ocrotea cu privirile emoționate onorarul de 200 pengö.

Un adevăr se desprinde din această realitate: Vlădica Iuliu este păstor de suflete, este conducător de neam, diriguitor de destine, sprijinitor de sărmani și mare mecenat în lumea artelor frumoase.

Am stat în sala de așteptare, până ce și ultimul a parasit-o cu surâs pe buze, tresărând de acelaș crez: oamenii mari, sunt numai atunci mari, când au suflet mare.

Deabia la ora trei s'a mișcat dela biroul Său, după ce oamenii de-arândul au fost sădiți cu altoiul credinței, răsplății și dreptății d-zești. Șase ore de-arândul, Vlădica Iuliu și-a plecat inima înțelegătoare spre dureri și suferințe, cât și spre intrigi și lupte și din acest întreg de nouă existență, a răsfirat drumuri noi, spre noi idealuri.

Impresionat de atâta putere de muncă și atâta spirit capabil de jertfă personală, binemeritând cu atâta interes în orice domeniu de activitate omenească, am intenționat să pătrund adânc tâlcul acestei realități, în însăși procesul intim al vieții Sale sufletești. Și ca să pot contura baremi imaginativ portretul psihologic al Excelenței Sale, l-am căutat de grab pe Părintele Secretar, cu care m'am întreținut în această direcție.

Natural primul punct asupra căruia mi-a plăcut să insist, fiindu-mi vie amintirea, a fost: audiența.

— Audiența, mi-a spus tânărul Secretar, este cel mai important capitol al preocupării de peste zi a Excelenței Sale. În cadrul audiențelor Vlădica Iuliu se interesează și de cele mai mici amănunte a vieții obștei creștine și cumpănește, unde și cum, apare necesară intervenția Sa. Încă de când a luat în Dreapta Sa energică păstoria sufletelor, la 33 ani, drept re-

zultantă a perspicacității Sale sociale, Vlădica Iuliu a impus drept principiu calauzitor castelanilor Sai, următoarea lozincă cu putere de lege: »Oricine ar fi intrat pe poarta Episcopiei, fie primul demnitar al Statului, sau — insist — ultimul cerșetor, trebuie să dea față cu Vlădica Iuliu, ca să-și expună personal doleanțele«.

Căci prin acest contact permanent, de fiecare zi, cu norodul credincioșilor și prin nenumăratele Sale vizitații, Vlădica Iuliu cunoaște toate problemele nerezolvate ale marelui Sale familii creștine.

La întrebarea că 'n' fiecare zi audiențele sunt așa multe? tânărul Secretar mi-a răspuns cu'n zâmbet semnificativ.

Căci mai ales azi, când vremurile oricărui popor sunt așa excepțional de grele, luând asupra umerilor Sai întreita îndatorire și întreita răspundere de Apostol, Păstor și Chezașuitor de destin, munca Exelenței Sale, nu poate să fie, numai încredată și numai fără de odihnă.

La întrebarea, puțin cam îndrăzneată, vulnerând secretul birocratic: că sunt multe demersuri diplomatice? Secretarul mi-a răspuns cu'n zâmbet și mai conuz, ridicând semnificativ din umeri.

Drept orice răspuns mi-a servit însă recunoașterea unanimă că spiritul abil diplomatic al Vlădicului Iuliu, s'a încrestat pentru totdeauna în cronicile viitorului.

La rugămintea să-mi desvăluie unele momente din viața intimă de birou a Exelenței Sale, tânărul secretar a rămas dispus să-mi dea, doar câteva puncte de reper răspunzându-mi: Exelența Sa muncește foarte mult și are un însădit spirit de

orientare birocratică. E de o precizie și corectitudine, uneori bolnăvicioasă și orice mic amănunt dependent de Sine îl analizează cu scrupulozitate. Are o memorie uimitoare. Își amintește de existența oricărui act și de locul Său, iar conversațiile de orice natură îi rămân mult timp întipărite în suflet. Promisiunile și le îplinește cu promptitudine. Sfidează cu cel mai mare dispreț, superficialitatea. Sunt cazuri când recunoaște după nume cunoscuți întâlniți fugăr prin vizitațiile de după 1920.

S'a apropiat de patru și ora de birou urma să înceapă cu aceeași regularitate de ceasornic. Mi-am mai permis o singură întrebare, cu consimțământul interlocutorului meu: Ce program e după masă și când se culcă Exelența Sa?

Tânărul Secretar mi-a răspuns evasiv: Programul de după masă e ca și cel dinainte, adică muncă neîntreruptă, iar când se termină lucrul, urmează ora culcării. I-am mulțumit deja recunoscător Părintelui Secretar, când între schimburi de cuvinte de strictă conveniență, mi-a mai împărtășit și un alt amănunt. Exelența Sa nu părăsește niciodată reședința, fără să nu fi trecut în vizită la Preasfântul Sacrament. Fapt ce ține mărturie, asupra pietății în care trăește Vlădicul nostru.

A început să se'nseze de-abinelea. Linistea se așternuse mai cuceritoare. Din capela Exelenței Sale, ruga seriei își ridică drum de slavă în lumile Externului, iar glasul rugăciunii se'nbie cu vraja seriei, în licăririle dumnezeiești: Mărire Ție Doamne, Mărire Ție.

i. t. b. vizitator

MOARTEA, CAUZA ȘI FINALITATEA EI

1. Siguranța morții.

„Fiindcă ai mâncat din rodul pomului oprit... întru sudoarea feței tale, să mănânci pâine, până când te vei întoarce în pământ, căci din el ai fost luat. Căci din pământ ești și'n pământ te vei întoarce“. (Fac. 3, 17, 19).

„Drept aceea, precum print'r'un singur om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea și astfel moartea a străbătut în toți oamenii, prin aceea că toți au păcătuit“. (La Romani, 5, 12).

„Este rânduit oamenilor odată să moară iar după aceea să fie judecată. (La Evrei 9, 27).

2. Nesiguranța morții.

„Fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți, Fiul omului vine“. (Luca, 12, 40).

„Veniți acum cei care ziceți: Astăzi, sau mâine, vom merge într'acel oraș și vom sta acolo un an și vom face negoț și vom câștiga. Voi care nu știți ce se va întâmpla mâine! Căci ce este viața voastră? Abur

sunteți, care se arată o clipită și după aceea pierе". (Iacob, 4, 13—14).

„Una dintre cele mai crude realități este moartea. Este o lege care nu face excepție cu nimeni. Prin faptul morții se realizează, chiar și pe pământ, dreptatea ideală. Acul morții atinge pe fiecare om, oricine ar fi el: mare sau mic, tare sau slab; bogat sau sărac, bătrân sau tânăr, învățat sau neînvațat. Acest adevăr astfel îl exprimă poetul Coșbuc, în Moartea lui Fulger:

„Să fii cât munții de voinic,
Ori cât un pumn să fii de mic,
De mori târziu, ori mori curând,
De mori satul, ori mori flămând,
Tot una e! Și rând pe rând
Ne ducem toți!“

I. CE SPUNE FILOZOFIA ?

Filozofia — această știință, care cu ajutorul minții naturale cercetează cauzele și principiile lucrurilor din lume, — nu s'a ocupat, înadins, cu cauza inițială a morții. A trebuit să admită un fapt netăgăduibil, și anume: că omul moare și cu el se întâmplă un lucru ciudat: descompunerea elementelor componente. Atât!

Filozofia însă a admis, prin cercetările ei, că, în faptul morții este un element, care întrece cadrele materiei, este peste simțuri: un element incompatibil, spiritual: imortal.

Acest element este sufletul.

Nemurirea acestui principiu de viață, care este sufletul, o mărturisește pleiada serioasă a tuturor filosofilor păgâni, împreună cu simțul unanim al omenirii.

Cităm două mărturii păgâne: una dela Greci și alta delă Romani.

1. Grecii :

Plato, în „Apologia lui Socrat“, zice: „că nimeni nu știe despre moarte dacă este, din fericire, unul dintre celea mai mari bunuri, și fiecare o teme ca și când ar ști că îi este unul dintre celea mai mari rele. (Capul XVII). Și continuă astfel: „Celui care este bun nu i-se întâmplă nimic rău, nici viu, nici mort, fiindcă Zeii nu trec cu vederea fapăturile lor“. (Capul XXXIII). Plato exprimă sufletul filosofic al antichității eline, cât privește moartea; admite faptul crud, mărturisind peste acesta, realitatea nemuririi sufletului.

2. Romanii :

Filosoful ecelectic, Cicero, în cartea sa „De Senectute“ (Despre Bătrânețe) înscenează un dialog între Cato-Cenzorul cu Scipiu și Leliu, în care face apologia bătrâ-

neții, combătând patru acuze, aduse împotriva acesteia.

Bătrâneța, ultima etapă a omului, apare puțin plăcută, pentru că: 1, nu-i aptă pentru muncă și conducere; 2, este atinsă de infirmități; 3, este lipsită de plăceri și 4, este mereu amenințată de moarte.

La întâia, răspunde: virtutea nu părăsește omul prin faptul că-i bătrân, iar amintirea binelui făcut, este totdeauna foarte plăcută. Lucrurile mari nu se săvârșesc prin forța fizică, ci sunt rodul înțelepciunii. Gloria Senatului o constituie înțelepciunea și chibzuința bătrânilor. Bătrânilor deci le revine înțelepciunea și chibzuința sufletească: nimic nu-i mai plăcut decât o bătrânețe încurajată de tineri înflăcărați.

Aici Cicero rezolvă conflictul dintre generații: bătrânii să păstreze din înflăcărarea tinerească, iar tinerii să se împărtășească din înțelepciunea bătrânilor.

La a doua răspunde: infirmitatea însoțește toate vârstele: nu-i un monopol al bătrânilor. Sunt tineri mai infirmi decât bătrânii. Istoria amintește cazuri de bătrâni foarte viguroși, sufletește și trupește. Cato scrie, în vârsta de 80 de ani, cartea *Despre Origini*, — lucrând intens pentru binele obștesc.

La a treia acuză răspunde bătrânul Cenzor infierând împotriva plăcerilor ilicite ale tinereții, arătând și laudând bătrânețele sănătoase, — rodul cumpătului din tinerețe. În viața luxoasă nu este virtute și ori ce trădare provine din vițiul luxuriei, nimic nu-i mai detestabil, decât omul libidinos; nicio pedeapsă nu-i mai funestă, decât tirania trupului. (Acest răspuns are mare valoare morală și pedagogică).

La a patra acuză răspunde, atingând problema morții. Dacă moartea stinge sufletul, nu mai are rost mizeria; dacă însă moartea duce sufletul acolo unde vecinic trăește, atunci este mulțumit. Astfel că: „bătrânul murind, are a doua naștere; și ceea ce vine prin a doua naștere, este un bine“. Și continuă: „Eu cuget o, Scipiu, o, Leliu — zice Cato — că glorioșii voștri părinți și prietenii mei, trăesc încă, și o viață, care singură merită acest nume. N'am putut să mă conving niciodată ca sufletul să trăiască împreună cu trupul muritor și ca să moară, când se separă de acesta. Nu numai mintea mă obligă să cred în nemurire, dar și nobleța și autoritatea marilor filosofi, ca Pitagora și Pitagoricii. Sufletul este de obârșie cerească și nu poate muri; este în stare de lucrări spirituale, ca înțelegerea, prevederea, inventarea, reprivirea, deci nu poate fi muritor; sufletul se mișcă prin el însuși, cu o mișcare ce nu are limite și nu poate

avea nici sfârșit; sufletul este simplu, neconținând elemente eterogene și coruptibile, deci este nemuritor“. „Dacă greșesc susținând nemurirea sufletului, nu vreau să fiu corectat până ce trăesc. Dacă însă, după moarte, nu voiu mai trăi, — după cum gândesc filosofii de duzină, — nu mă tem, că odată morți și ei, își vor putea bate joc de mine“.

„Din aceste motive, îmi este ușoară bătrânețea; nu numai că nu-i supărătoare și anevoioasă, ci este chiar plăcută“. Citând din Cicero, am arătat cum și gândirea romană, păgână, nu se ocupă nici ea de cauza morții, ci numai de faptul existențial al sufletului, dincolo de mormânt. ◊

II. CE SPUNE REVELAȚIA DIVINĂ ?

Omul este o ființă compusă din Spirit și Materie. Natura omului deci, cere unirea acestor două elemente, iar faptul descompunerii, moartea — este o violentare a firii omenеști.

Existența sufletului nemuritor, filosofia o dovedește cu argumente puternice. Simțul universal, care este negreșelnic, confirmă acest fundamental adevăr.

Unitatea omului este distrusă de moarte.

Se pune deci o simplă întrebare: *care este cauza morții?*

1. GLASUL SFINTEI SCRIPTURI

A. Omul a fost creat nemuritor.

Acest lucru nu ni-l poate dovedi nimeni, afară de Sf. Scriptură. Geniul celui mai perspicace filosof, n'a fost în stare să descopere felul cum a fost creat omul.

În ajutorul științei omenеști, vine Revelația divină, prin sf. Scriptură.

În Cartea Facerii cap. 1, 2, ni se spune că Dumnezeu a creat pe om și l-a așezat în Raiu, în Fericire. În ce consta acest Raiu? Răspundem: *în Teocentrism!* Adică: Omul era ridicat, prin daruri, la fericirea lui Dumnezeu. Fericirea omului consta într'un complex de daruri, — date în chip cu totul gratuit. Unele priveau sufletul, iar altele trupul. În suflet avea darul sfințitor, iar în trup avea daruri potrivite acestuia, numite preternaturale, adică: nemurirea, scutul durerii, lipsa desfrâului. Prin aceste, trupul era supus sufletului, iar acesta, prin darul sfințitor, lui Dumnezeu. Între darul sfințitor și darurile preternaturale, era o strânsă legătură, astfel că unul nu putea exista fără celalalt. Temeiul fericirii era darul sfințitor din suflet. Dacă acesta se pierdea, în chip fatal dispăreau și darurile preternaturale. Raiul era dat asemenea unei zestre: pentru fericirea întâilor oameni și a tuturor

urmașilor lor. De întâii oameni, atârna fericirea noastră, nemurirea Neamului omenesc.

Dumnezeu a creat omul liber și fericit. Fericirea, atârna de felul cum Adam uza de acest mare bine, care este libertatea. Lui Adam i-s'a dat o poruncă: să nu mănânce din rodul pomului, care are știința binelui și a răului, căci altminteri „*cu moarte va muri*“. Voința lui Adam era pusă la încercare, pentru a se învrednici liber de fericire. Nesocotirea poruncii aducea cu sine urmări grele pentru omul întreg, — pierderea nemuririi.

B. Pierderea fericirii: urmările ei.

Diavolul, îngerul răsvrătit, invidios de fericirea omului, îl îndeamnă pe Adam — prin Eva — să nu se supună Voinții Creatorului. Planul a reușit. Adam a dat ascultare îndemului și astfel a păcătuit.

Fapta primește cuvenita răsplată! Adam pierde Raiul! Prin nesupunerea sufletului, pierde din acesta, darul sfințitor; iar aceasta trage cu sine pierderea darurilor preternaturale, adică: nemurirea, scutirea de durere și desfrâu. Omul este despoiat de celea supranaturale și rănit în celea naturale.

Sufletul, creat pentru Dumnezeu, este osândit la pedeapsă veșnică; este atins de minciună, de ură, de trufie, — răni cari amar îl vor chinui. — *Trupul*, înainte supus sufletului, este în continuă luptă cu acesta. Lupta începe cu nașterea și se termină cu moartea, cu descompunerea. Lupta aceasta din om, dintre suflet și trup, formează desechilibrul omenesc.

Nemurirea, lipsa descompunerii, era un dar dat trupului, prin care se desăvârșea unitatea în om. Conservarea lui, atârna de suflet, de fidelitatea voinții lui Adam, față de Voința Creatorului. Porunca era: „Să nu mâncați din el, — din rodul pomului oprit, — nici să vă atingeți de el, *ca să nu muriți*“. (Facere 3, 3). *Călcarea poruncii, păcatul este cauza morții întregului Neam omenesc. Omul devine muritor; un egocentric; un rob al patimilor neînfrânate din el; un sclav al lumii și un ucenic al Diavolului.*

C. Ispășitorul păcatului: Biruitorul morții.

Păcatul — cauza morții — fiind o împotrivire directă Voinții lui Dumnezeu, nici o creatură n'a fost în stare să-l expieze, să repare, dând satisfacție majestății divine lezate.

Este mare misterul acela al iubirii, ca, de legea morții să nu fie scutit nici chiar Isus Hristos. „Mai mare iubire decât aceasta nimeni n'are, ca să-și dea viața pentru

ai săi". El și-a dat-o pentru noi! Scopul acestei jertfe dumnezeiești este pentru ispășirea păcatelor Neamului omenesc. Prin moartea Mântuitorului sunt șterse cauzele și piedecile, care ne stau în calea mântuirii noastre; păcatul din suflet și moartea trupului.

Prin moartea Sa, Mântuitorul a ispășit păcatul; iar prin *murire* a biruit puterea mormântului, a șters moartea, efectul păcatului.

Sfântul Pavel în scrisoarea I Cor. cap. 15, 21, 22, spune: „Căci de vreme ce prin om a venit moartea, prin om și învierea morților. Căci precum în Adam toți mor, așa și întru Hristos toți vor învia“.

Adam a păcătuit; a cășunat moartea omenirii, Isus Hristos a ispășit păcatul — cauza morții; — i-a distrus, prin înviere și efectul, adică moartea. Învierea Mântuitorului este marele pecetlar de întărire a cre-

dinții, în împăcarea omului cu Dumnezeu; este cheazăia învierii noastre. Chipul acestei reînvieri, a reunirii sufletului cu trupul, este Mântuitorul Isus Hristos. Cuvântul lui este clar și categoric: „Vine ceasul, întru care toți cei ce sunt în mormânturi vor auzi glasul lui și vor ieși cei ce a făcut bine, întru învierea vieții, iară cei ce au făcut rele, întru învierea osândirii“ (Ioan, 5, 23-29). Pentru cei credincioși și vii în credință, aceste cuvinte sunt puterea vieții, pe pământ. Multora poate nu le convine, însă, Isus rămâne Judecătorul veacurilor, care ne-a dăruit mântuirea.

Concluzie: Aici se potrivesc cuvintele lui Bossuet¹⁾: „Dumnezeu ne-a dat nemurirea în dar; ne-a luat-o în pedeapsă; ne-o redă ca premiu“, — pentru vrednicile Mântuitorului.

¹⁾ Connaissance de Dieu et de soi-même, cap. 4. a. 2).

C. Avram

IN VECI POMENIREA LOR

„Nu există ocupație mai frumoasă și mai sfântă decât aceea de a se ruga pentru morți“.

Sf. Augustin

După moarte, trupul omului devine una cu pământul din care a fost plăsmuit, sufletul însă continuă să trăiască. E nemuritor. Dar ce se întâmplă cu sufletul după ce se desparte de trup? Trei căi se deschid înaintea lui: una duce la cer, alta la iad, iar a treia este calea mijlocie, care duce la Purgator. În rai ajung numai sufletele pe deplin curate. Cele împovărate cu păcate de moarte, merg în iad. Sufletele care părăsesc trupul în starea harului sfințitor, dar care mai au încă de ispășit fie păcate ușoare, fie pedepse temporale, — rămase în urma iertării păcatului și a pedepsei veșnice și neispășite pe pământ, — merg în locul curățitor; loc de dureroasă așteptare, unde se curățesc înainte de a intra în rai, căci nimeni nu poate intra acolo, dacă nu-i pe deplin curat.

Departate de patria cerească, despărțite de Dumnezeu, de Maica Sfântă și de tovarășia îngerilor și a sfinților, aceste suflete plâng și se tânguesc în flăcările ispășitoare ale Purgatorului, mai amar decât Evreii, în

robie la râul Babilonului. Tânguirea lor străbate până la noi prin gloriosul psalmistului, care zice: „Dintru adâncuri am strigat către Tine Doamne! — Doamne ascultă glasul meu“. Ps. 129.

Eliberat de materie, ne mai fiind înșelat de simțuri, sufletul cunoaște pe Dumnezeu, Binele Suprem și scopul său ultim. Cu un dor nestins se avântă spre El, strigând: „când voiu apărea înaintea feței tale“. Ps. 41. Dar păcatele ușoare, sau pedeapsa vremelnică, neispășite, îi stau în cale. Nostalgiea cerului îl chinue grozav. Foamea chinuitoare și setea neastâmpărată după fericirea ce-l așteaptă, îl mistue. Inșă trebuie să aștepte ora eliberării. Și această nădejde întârziată îi produce suferințe neînchipuite de mintea omenească. Durerea ce simte o mamă, când cineva îi răpește copilul din brațe, este numai o slabă icoană a durerii sufletului, vremelnic despărțit de Dumnezeu. După Sf. Augustin, „suferințele din locul curățitor, depășesc tot ceea ce a văzut pământul și poate să-și inchipue omul“. Și cea mai mare dintre toate aceste suferințe, este chiar aceasta: neputința de a vedea pe Dumnezeu

Dar, nici pedeapsa focului nu este de negliat. După Sf. Toma, focul care chinue

sufletele din Purgator, este asemenea focului din iad. Nu se deosebesc decât în ceea ce privește durata. „Focul din Purgator, spune Sf. Ciril, produce o durere atât de mare, încât sufletul ar prefera să rabde tot ceea ce oamenii au suferit dela Adam până acum și vor îndura până la sfârșitul lumii, decât să ardă o singură zi, în acest ocean de flăcări răsbunătoare. Ce-ar simți omul, care s'ar găsi pe malul unui crater de vulcan în fierbere, chiar în momentul când valurile de foc arunca lavă și stâncile arzânde cu sgomot îngrozitor? Dar dacă s'ar afla în acest lac de foc? Și totuși, nu este decât o slabă închipuire a focului din Purgator. Dealtfel focul vulcanului te-ar ucide pe loc, pe când focul din locul curățitor nu-și ucide victima, ci o chinue vreme îndelungată.

Fiind în absolută neputință de a îmbânzi Dreptatea divină și de a-și grăbi eliberarea, sufletele din Purgator își pun toată nădejdea în dragostea noastră compătimitoare. Poate unul, sau altul din cei îndurerați, este un părinte, un frate, o soră, un prieten, sau un binefăcător de al nostru. Și prin glasul Dreptului Iob, ne roagă: „Aveți milă de mine cel puțin voi prietenii mei. căci m'na Domnului m'a lovit“. Iob XIX—21.

Se poate oare ca noi să rămânem nesimțitori la această jalnică rugămintă? Să nu grăbim prin rugăciunile noastre eliberarea acestor suflete din închisorile îngrozitoare ale Purgatorului? Da, se poate. Nu ascultăm nici glasul lui Dumnezeu, nici chemarea Bisericii, care ne invită la rugăciune pentru morți. Li uităm repede, chiar și pe părinții noștri, trecuți la celea veșnice. În vreme ce sufletele din Purgator plâng și gem, răstignite de durere, noi râdem, ne petrecem și dormim. Chiar dacă ne aducem aminte, din când în când de aceia care ne-au fost dragi pe pământ, vărsăm câteva lacrimi, li plângem, sau ducem flori pe mormântul lor, dar nu ne rugăm pentru ei. Nu ne rugăm, pentru că nu suntem pătrunși de duhul credinței și suntem lipsiți de dragoste față de Dumnezeu, de aproapele și ată de noi înșine.

Cel ce iubește în adevăr pe Dumnezeu li face Voia sfântă. Se roagă pentru sufletele din Purgator, care sunt mai iubite și mai prețioase în fața Lui, decât sufletele dreptilor de pe pământ. Căci sufletele din Purgator, fiind întărite în har, nu mai pot păcătui, pe când dreptii de pe pământ, pot să cadă în păcat. În plus, eliberate din Purgator și înălțate în cer, aceste suflete, preamăresc mai desăvârșit pe Dumnezeu.

În virtutea Voinței divine și a legăturii harice, suntem frați, nu numai cusfinții din cer,

ci și cu sufletele din locul curățitor. Iar legea carității ne obligă să purtăm grije de frații noștri. să-i ajutăm. Și cu cât e mai mare lipsa în care se află și mai prețios binele ce li-l putem procura, cu atât mai vinovați suntem, dacă-i părăsim și nu le sărim în ajutor.

Dealtfel, este și interesul nostru suprem, să ne rugăm pentru morți. Sufletele eliberate din Purgator își iau locul în ceata sfinților. Ele nu uită de aceia, care prin rugăciuni le-au grăbit ora triumfului. Intorc însutit binele ce li s'a făcut. Devin avocați în cer, pentru binefăcătorii lor de pe pământ. Astfel cel ce se roagă pentru morți își asigură mântuirea. „Putem fi asigurați de mântuirea noastră — Sf. Alfons — dacă ne silim din toate puterile, să ușurăm sufletele din Purgator. Isus o asigură pe sfânta Gertruda, care avea o mare devoțiune pentru sufletele din Purgator, că nici nu va trece prin locul curățitor, ci toate sufletele pe care le-a eliberat de acolo, în cortegiu de slavă, o vor conduce în rai. (Cf. Bouchage; Protigue des vertus, t. I. p. 587).

A se ruga pentru morți, este deci o datorie impusă de legea carității. Dar este și „un gând sfânt și cuvios“, II Machab XII-46. Iată de ce Biserica se roagă pentru morți. Ne pune la dispoziție diferite rugăciuni, indulgențiate în vederea ușurării sufletelor din Purgator. În fiecare zi putem face în favorul lor, o scurtă rugăciune, un rozar, o împărtașanie, sau calea crucii. În Biserica noastră, sămbetele din postul mare sunt exclusiv dedicate pomenirii morților.

Și mai pe sus de toate, avem la dispoziție jertfa liturgică, reînvierea jertfei de pe cruce, care varsă ploaie de haruri asupra sufletelor din purgator și le „ușurează“ cum spune Sf. Ioan Gură de Aur. Apostolii „știau“, spune acelaș sfânt, că aceste suflete vor avea mare folos din jertfa altarului. În această convingere au instituit amintirea morților la sfânta Liturghie. Sfinții erau convingși de acest lucru. Sfânta Monica, înainte de moarte nu cere Sf. Augustin să se îngrijească de trupul ei, cum să-l înmormânteze. Singurul lucru pe care i l-a cerut, a fost să-și aducă aminte de sufletul ei, când va săvârși Sf. Liturghie: „Tot ceea ce-ți cer este: să-ți amintești de mine la altarul Domnului“. (Sf. Aug. Conf. IX, 9). În urmare, este bine să asistăm cât mai des la sfânta Liturghie iar preoții să celebreze sf. Liturghie, pentru morți.

Preotul este chemat în primul rând să practice cu plăcere și să propage cu zel rugăciunea pentru morți: Neputând face tot ce-ar dori pentru vii, se poate despăgubi față de morți. Mai ales că unii din aceștia, ajunși în Purgator, sunt parohieni,

sau penitenți de ai săi. Și cine știe dacă nu suferă acolo din cauza lui. Pentru aceste suflute, preotul are o datorie specială de a se ruga. Și poate să le ajute foarte mult, în deosebi prin aplicarea fructului liturgic.

Căci cum spune P. Chaignon, la sfânta Liturghie, „sângele lui Isus Hristos vorbește, cere milă pentru sufletele captive, în virtutea prețului și meritelor sale. (Meditations sacerdotales, t. V. p. 431.)

P. D. Pop

CULTUL MORTILOR

„O floare n'are decât frumusețe și parfum de o clipă. Se ofilește floarea, dar bucuria, ce ne-a hărăzit-o o clipă, n'are nici început, nici sfârșit“, a spus un mare gânditor francez. Așa e și viața omului în veriga anilor ce se perindă, a veacurilor, a nemărginitei veșnicii, în fața Aceluia, pentru care „o mie de ani e ca ziua de ieri ca o strajă în noapte“. Taina cea nepătrunsă de mintea mărginită, prinde un înțeles adânc în lumina harului de sus: mare este prețul vieții, a celei răscumpărate de Cel ce a hărăzit-o, dând viață din viață și moarte pentru moarte. „Oare scopul vieții e să trăiești? Nu e de trăit, ci de murit și nu e de cioplit crucea, ci de a se sui pe ea, și a dărui ce ai“... e sinteza unei mari înțelepciuni, a celei primite de sus. Căci de fapt care e prețul lumii pe lângă viață, și care e prețul vieții, dacă nu de a o dărui? Iar dăruirea nu e destrămarea, ci descătușarea din legăturile povarnice ale umbrării întunecat: „prin moarte la viață“. Abia atunci sufletul sfânt își desvăluie puterea ascunsă, o putere nouă, ce țâșnește din el, ca dintr'un singur îndemn, nestăvilit.

* * *

Prețuim viața, când nu-l prindem rostul, dar o prețuim și mai mult, când îi pătrundem înțelesul. Când însă uităm de învățătura cea sfântă și de înțelepciunea ce se desprinde din Cartea Morții, uităm și de cei trecuți la cele veșnice. Morții noștri, care aici au purtat cu vrednicie numele și semnul lui Hristos, sunt acum prietenii lui Dumnezeu; ei viețuiesc în veșnicie, din viața cea veșnică a lui Dumnezeu. Fie că sunt împodobiți cu vesmântul cel alb al nevinovăției, fie că-și ispășesc, în pătimiri, patimile trecutului, sunt suflete, pentru a căror izbăvire și răsplată, s'a vărsat sânge dumnezeiesc. Căci mai mare bunătate ne-a arătat Dumnezeu, când ne-a răscumpărat,

decât atunci când ne-a creat; atunci a ajuns un cuvânt: *Să fie!* însă răscumpărarea a cerut prețul vieții. Celui pe care moartea nu-l poate stăpâni. Cei morți, ca și cei din această viață, se împărtășesc din același Izvor de haruri; mădulare ale aceluiași Trup mistic, purtăm botezul și haina lui Hristos. Legătura cea peste fire ne împreunează și ne înfrățește; nu suntem singuri, ci „zidiți în Hristos, făptura lui suntem“. O rețea interminabilă de rugăciuni, ispășiri, întepunerii, ne leagă cu cei de dincolo; cântecul celor izbăviți prin mijlocirea pământenilor nu e numai un imn de slavă: recunoștința se întoarce însutit. Comuniunea Sfinților e dogma cea mai îmbucurătoare a Credinței noastre. Cinstirea morților, e cinstirea lui Hristos, e lauda lui Dumnezeu, e mărturisirea Crezului în viața de apoi, în învierea lui Hristos, în învierea noastră.

Nu prin simple datini rămase din strămoși, nu prin amintiri care dispar, nu prin lacrimi care ușor se șterg, nu așa se cinstesc Morții; altceva ne învață Credința.

Hristos și acum trăiește, nu în amintirea istoriei, ci în preamărirea Sa din cer, în sufletele noastre. Lumea îl acceptă, sau nu, dar tocmai fiindcă se împerechează pentru numele Său, „tota cogitatio mundi Christus est“. Misiunea Sa sacerdotală ce se desfășoară cu aceeași dăruire ca pe Golgota, e un postulat al Trupului său mistic: Isus Hristos, „carele a stricat moartea și a adus la lumină viața și nescricăciunea prin Evanghelie, spre care suntem puși propovăduitori și apostoli și învățători între neamuri“, e Preotul cel Veșnic și sfântă e misiunea celor ce au fost învredniciți să se împărtășească cu chemarea de Împreunăluțător.

* * *

Misiunea acestei chemări e de a mântui sufletele, înainte de toate cele încredințate.

Intre mijloacele care stau la îndemâna preotului, una dintre cele mai eficace e *asistența muribunzilor*. Pentru ce se nesocotește aproape cu desăvârșire la noi acest apostolat? Să chibzuim: dela naștere și până la așezarea în mormânt, creștinul, asemenea unui prunc, care e purtat de mână, de părinți sau de bunică, pe cale la biserică, așa e călăuzit de grija apostolică a preotului, pe drumul care duce la poarta mântuirii. Taine, rugăciuni, binecuvântări, sfințiri, pilde, învățături, toate urmăresc aceeași sfântă țință: sufletul încredințat preotului, să fie iarăși restituit nevătămat lui Dumnezeu. Izbăvirea unui suflet e chezașia de mântuire a preotului: animam salvasti, tuam praedestinasti. „Cel ce va întoarce pe cel păcătos dela rătăcire, își va mântui sufletul său din moarte și va acoperi mulțime de păcate“. Totul depinde însă de o singură clipă, de cea din urmă; cum va fi aflat sufletul la ora întrebării. Hristos nu a spus: Cel ce se va ruga, sau se va pocăi, sau va posti, ajuna, va duce vieață de pustnic, acela se va mântui. Nu, ci cel ce va răbda *până în sfârșit*. De acest sfârșit atârna totul; sau „Cortul cel veșnic cu lumina lui Dumnezeu cea mare“, sau eterna osândă. O vieață păcătoasă se mai poate îndrepta, o moarte reanodată.

E însă torma clipa hotăritoare, când și diavolul lucrează mai fără zăbavă. Mărturie e istoria și preoții din pastorație, care își înțeleg chemarea, o știu aceasta. Sf. Gavril al Indureratei, călugăr pasionist, după o vieață scurtă, dar intensă, cu o dăruire fără rezerve, chiar pe patul de moarte a fost atât de ispitit de vedenii murdare, pe care i le-a înfățișat ispititorul, încât și-a întors capul cu groază înspre perete. Câștigul atâtor merite, a unei vieți sfinte, putea să se piardă dintrodată. Dar preotul era lângă el. Cu rugăciuni și apă sfințită îndepărtează primejdia. Dacă și la Sfinți e atât de hotăritoare clipa aceea, atunci cum va fi la ceilalți creștini? Ce folos de soldatul cu vieață eroică, dacă pe patul de moarte, în ora de răsplată, nu poate să supoarte cele din urmă atacuri, se osândește? În clipa, când sufletul trebuie să fie gata, întru întâmpinarea Judecătorului, înaintea căruia nu se va putea tăinui nimic, atunci are mai multă nevoie de asistența preotului, să-i insuflă încredere, dragoste, părere de rău pentru trecut și dorință de ispășire. Însă nu se dă stolă pentru astfel de apostolat! Bine, ce stolă ar fi în stare să prețuiască izbăvirea unei vieți? Fiecare suflet mântuit e o nouă floare, ce se împletește la cununa răsplății celei veșnice. Merită, ca argintul pământenilor să

înlocuiască cununa lui Dumnezeu, pentru un ceas de priveghere a preotului?

* * *

Dar frații adunați la *Priveghiu* pentru ce au venit? Cât de mult a schimbat vremea și datina, sensul acestui act profund creștinesc! Priveghiul, nu mai e priveghere, ci adeseori prilej de sminteală. În loc de rugăciune pentru sufletul celui plecat la cele veșnice, în loc de a mângâia pe cei îndurerați, vecinii și prietenii își petrec ceasurile de noapte, cu lucruri ce nici pe departe nu se potrivesc cu atmosfera de evlavie și de tristă realitate, ce învalue casa mortului. Cum de nu-și aduc aminte atunci oamenii de o rugăciune, de un gând sfânt? Cum de nu rămân pătruși de icoana ce le stă înaintea ochilor: azi, acela care e întins între sfeșnice; mâine, sau nu peste mult, poate eu! Pentru ce se îngăduie să se profaneze cea mai sublimă ocazie de dragoste creștinească, cel mai folositor moment de meditații, asupra marelui și unicei realități: vieața veșnică! De dragul unor datini necreștinești, sau reminiscențe bogomilice. Aici e datoria preotului: să-i lumineze pe credincioși, arătându-le, care e adevăratul, sfântul și unicul înțeles al *Priveghiului* și să intervină cu toată autoritatea de care dispune și cu îndatorirea cu care a fost îmbrăcat de sus, necruțând niciun prilej, la biserică, în predică, în conversații cu enoriașii și mai ales la fața locului, să facă să dispară pentru totdeauna asemenea obiceiuri, care aruncă asupra neamului nostru o lumină atât de dejositoare.

* * *

Și mai are preotul o mare datorie, de a curma de asemenea un alt abuz, detestabil, din prilejul dela *Comandare*: „*Commendatio animae*“, una dintre cele mai sublime și elocvente manifestări ale crezului creștin în dogma Comuniunii Sfinților, a împărțirii harurilor și a înfrățirii în Hristos, a legăturii tainice ce ne împreunează ca mădulele ale aceluiasi trup mistic, — veche, cât de veche e și Biserica. Departe, în străfunduri de vremi, când creștinii prigonii se rugau prin Catacombe, moartea, departe de a despărți pe cei ce treceau hotarul vieții pământene, înfrătea și mai mult sufletele, căci abia atunci începea pentru cei plecați adevărata vieață: *dies natalitia*. Două erau ceremoniile prin care se comemorau morții: jertfele și ospetele funerarii, sau comandările. La jertfe se aducea vin și lapte, iar comandările erau îndată după înmormântare și în alte zile hotărâte, sau în răstimpul dintre 13 și 22 Februarie. În cea din urmă din aceste zile, se adunau neamurile

„*cara cognatio*“ și într'o sfântă fraternitate, celebrau cu veselie sufletească amintirea celui repausat: „Hilares venite, sine querela, sine bile.“ Ospetele funerarii, ținute și în afară de Catacombe, fie în cimitire, fie chiar în basilici, erau prilejuri de retrairi în amintirea morții lui Hristos, de reevocări ale virtuților celui ce se comemora, de binefacere pentru cei lipsiți, căci fiecare pomană e o îmbogățire a sufletului celui repausat. Creștinii, adunați la mormintele morților, celebrau mai întâi, pe masa de piatră, care străjuia mormântul acestora, ospățul eucharistic și se înfrățeau prin împărțirea din sfințele Agape.

La mormântul Sf. Ciprian din Africa, în fața mulțimilor adunate la Ospățul eucharistic, sf. Augustin exclamă: „Tanto dulcius in isto loco propter natalem Cypriani sanguis bibitur Christi, quanto devotius ibi propter nomen Christi sanguis fusus est Cypriani...“ Pe lespede de pe mormânt, sau pe piatra de lângă groapă se aducea jertfă, „*oblatio pro dormitione*“, îndată după înmormântare, apoi a treia zi, a șaptea zi, în ziua treizecea și în fiecare an în ziua aniversării morții. Cine venea să se împărțesească la aceste agape funerare, din ofrandele pentru cei repausați din „*pane dolorum și calice consolationis*?“ Iată ce spune Tertulian împotriva lui Faustu; „*agapes nostrae pauperes pascunt, sive frugibus, sive carnibus, pascitur enim creatura Dei de creatura Dei... nam inde non epulis, non potaculis, nec ingratis voratrinis dispensatur, sed egenis elendis humandisque, et pueris ac puellis re ac parentibus destitutis, — iamque domesticis senibus item naufragis...*“ Astfel, ospetele funerare sunt prilejuri de a cinsti pe martiri, de a se întrepune pentru cei repausați, de a ajuta pe cei lipsiți: „*Festum hunc diem, ut Christo gratum est, celebramus*“ mărturisește un sfânt Părinte.

Atmosfera aceea de sfântă frățietate, în care se împărțeau comensanii, era asemenea unui prinos oferit Marelui Judecător, pentru odihna aceluși suflet; totul amintea de fericita conviețuire în legăturile Trupului mistic al lui Hristos: ceremonialul, rugăciunile, vasele și utensilele. Păharele pentru vin și apă, aflate în Catacombe, care se foloseau la asemenea ospete funerale, erau gravate înăuntru, cu chipul Apostolilor Petru și Pavel și cu inscripții: „*dignitas* amicorum* vivas* cum* tuis* feliciter* Zeses*“.

Ei bine, acesta și numai acesta, e rostul și înțelesul comandărilor, a meselor „de a treia zi“, a aniversărilor anuale: împărțirea în caldă rugăciune pentru odihna sufletului, mărturisirea crezului în viața de apoi,

și a împreunării cu Hristos, pomană, ca un prinos de jertfă, pentru cei lipsiți. Iar când la mesele dela Comandare iau parte numai fruntașii satului, cei înstăriți și numai de dragul „de a face cinste și de a închina“, într'o atmosferă străină de evlavie, de spiritul rugăciunii, — toate acestea — sunt înafară de gândul Bisericii; sunt abuzuri, ce trebuiesc desrădăcinate fără zăbavă.

Cinstea, pe care o datorăm scumpilor noștri, care au trecut la cele veșnice, o arătăm, mai ales, prin felul cum știm să purtăm grija de locurile lor de odihnă, de *Cimitire*: „Biserica dela început a onorat trupurile celor adormiți în împărțire cu dânsa... iar înmormântarea bisericească este continuarea împărțirii bisericii cu membrii ei, iar cimitirul este dedicat lui Dumnezeu, prin binecuvântarea bisericii și așezarea sfintei cruci; parohii să desfășoare tot zelul pastoral pentru podoaba lui, îngrijindu-se să fie îngrădit după cuviință și împodobit jur-împrejur cu arbori, învățând pe credincioși, că neglijarea cimitirului arată răceala lor în credință și lipsa de iubire către părinți și frați și astfel îi face de ocară și batjocura lumii“, spun decretul Consiliului Provincial I (titlu VI, Cap. XI),

E ceva firesc, în spiritul omului, de a păstra mai departe legătura amintirii cu cei dispăruți, de a ține cu sfințenie la locurile care străjuiesc rămășițele lor pământești. Aceasta o făceau și cei vechi și păgânii, deși ei altcum își înfățișau viața de apoi.

Credința ne învață însă mai mult: cimitirul e un loc de odihnă, un dormitor: „*dormitio, depositio, somnum pacis*“, unde trupurile așteaptă până la ziua Judecării. Crezul în înviere e legătura ce împreunează în aceeași nădejde obștea creștinească. Și acest crez, fie el cât de felurit la deosebitele comunități, care sunt înafară de Biserică, cinstea pe care o dau toți morților, e o expresie a celor mai alese și calde simțăminte.

Dacă Iudeii, pentru care și acum viața de apoi e o tristă trăire în Șeol; dacă protestanții luterani și calvini, stăpâniți de nefastul crez al predestinării, sufletește nu mai păstrează, în Credință, legătura cu cei dispăruți; dacă frații din biserică disidentă se cred, cel puțin după mărturisirea Cărturarilor lor, că sunt neputincioși în a interveni pentru cei trecuți de hotarele vieții pământene și cu toate acestea știu să-și țină în multă grijă cimitirele lor, se cade cu mult mai vărtos ca noi, care ne mărturisim părtași ai dreptei credințe, beneficiari ai roadelor care izvorăsc din Dogma Comuniunii Sfinților și care ne credem a

fi în putința de a oferi rugăciunile, faptele de milostenie, suferințele, ba chiar cel mai vag suspin al inimii noastre, ca prinos de ispășire pentru cei ce au adormit, să ne arătăm aceeași mărturisire și același crez și prin cinstea și podoaba, cu care îngrijim cimitirele noastre.

Biserica a purtat totdeauna grija sfântă pentru cimitire. Să se evoce numai dispozițiile d-Te în repetate rânduri de Arhiepiscopul nostru. (Ordinele din 1933, 5. I, 1935, 20, I, 1936; apoi repetatele dispoziții pentru sinoadele protopopești).

E însă și un alt motiv, poate unul omenesc, dar și acesta de o deosebită importanță: felul cum se ține în grijă un cimitir, arată gradul de cultură al unui popor. Poate să nu însemne tocmai că acel neam n'are credință, dar e indiciul cel mai vădit de nedisciplină. Un cimitir neîngrădit, cu crucile răsturnate, cu mormintele care dispar între tufe de buruieni și mușuroaie și unde pasc nestingherite vitele satului, nu poate să fie spre laudă și cinstea nimănui. Dacă un om, fie el cât de lipsit, știe să-și îngădească ograda și grădina lui; apoi un sat

întreg să nu fie în stare să împrejmuiască, cel puțin cu un gard de spini, o mică întindere de pământ, sub a căru scoarță zac atâtea amintiri și atâtea speranțe!

Ce apostolat frumos poate să desfășoare preotul, între cei ce i-au fost lui încredințați! Câte mângăieri și mulțumiri sufletești, nu află bunul păstor în realizările acestor desiderate: față de Dumnezeu și conștiința sa și față de neamul său.

„Să nu oprești dela cel mort darul binevoienței tale; pentru cel mort slobozi lacrimi; acopere trupul lui și nu trece cu vederea îngropăciunea lui; fă plângere amară și tânguire fierbinte, dar te mângăie de întristare. Nu da întristării inima ta, ci adă-ți aminte de cele de pe urmă și te mângăie de cel mort pentru ieșirea sufletului lui“, zice Înțeleptul (Eclesiasticul) și acesta e cuvântul lui Dumnezeu. Când ne cinștim morții, ne îmbogățim sufletul cu răsplată, alinăm durerile ce se ispășesc în focul curățitor, grăbim slobozenia lor în Vederea fericitoare, lucrăm pentru Împărăția lui Dumnezeu. Sufletele mântuite prin prinosul nostru ne rămân recunoscătoare.

P Emilian Lemeny

MOARTE DE MARTIR

În perspectiva veacurilor de urgie ce vor veni, curajul ne scade, credința ni se clatină, sângele-și încetinează pulsul, teama de patima trupului nostru ne înfioară.

Și cu toate acestea, pentru noi, care suntem urmașii Celui restignit, nu poate fi nimic

mai frumos, nimic mai sublim, decât să suferim și să murim ca El.

Ne-am înșelat când am crezut, și ne înșelăm dacă mai credem că El ne-a făgăduit aici pe pământ o viață plină de tihnă, plină de plăceri, după gustul cel mai pământesc al lumii.

El ne-a făgăduit crucea — și bucuria că o purtăm: ne-a făgăduit abia, dar nu bucuria celui ce spintecă, ci triumful celui spintecat.

De aceea toți cei mai aleși dintre aleșii Săi, au fost invredniciți să fie răpuși de moartea violentă.

Șirul aleșitor începe cu Ștefan întâiul martir, omorât cu pietre; continuă cu Iacob, cu Petru și Pavel, Ignațiu și toată pleiada martirilor ce i-au urmat. Numărul lor încă nu s'a împlinit. El se împlinește cu fiecare veac ce vine.

Providența divină ne va invrednici, poate, și pe noi și ne va pune la încercare și tăria credinței noastre. Vom fi siliți să demonstrăm lumii cu fapta, ceea ce am spus de atâtea ori cu vorba. Trebuie să ne pregătim prin urmare, din vreme, pentru orice eventualitate.

Istoria ne este martoră că, credința creștină n'a putut pătrunde în lume, decât scăldată în jertfa sângelui martirilor. Și sângele martirilor a devenit sămânța creștinilor. Și Istoria ne-a mai învățat și ne învață că acolo unde credința creștinilor se moleșește, învierea nu se poate face decât tot prin sânge.

Desigur, dacă ne judecăm drept, noi nu putem spune că ne trăim, în toată tăria, vitalitatea și fecunditatea ei, credința noas-

tră de creștini: deaceia va trebui să fim cernuți prin sita de foc a martiriului.

Cu gândul la vremile apocaliptice ce vor veni, bine-ar fi ca de pe acum, de câte ori rostim la sfințele slujbe cuvintele: Și toată vieța noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm — să-i cerem stăruitor și sincer, ca în momentul în care El ne va cere vieța, să fim în stare să I-o dăm în chipul în care El va voi.

Ce va fi, nu putem ști.

Dar ne putem însuși și noi darul Sfintei din Lisieux:

„Ca tine, Iubitul meu Isus, aș vrea să fiu biciuită, restignită... aș vrea să mor despoiată ca Sf. Bartolomeu; ca Sfântul Ioan aș vrea să fiu scufundată în oleu fierbinte; ca Sf. Ignațiu doresc să fiu măcinată de dinții fiarelor sălbatice, ca să mă fac o pâine vrednică de Dumnezeu. Aș vrea ca Sf. Agnes și Sf. Cecilia să mi ofer gâtul sabiei călăului și ca Ioana d'Arc să murmur, pe un rug aprins, numele lui Isus“.

Să nu ne îngrozească ora ce va veni, căci — să zicem cu Sf. Martiră Felicitas — „Acum sufer eu — atunci va suferi Isus în mine“.

Dacă ne știm ruga și ne știm încrede, nu vom suferi noi, ci Isus. Și moartea ne va fi dobândă.

P. N. Pura

SINGURĂ MIJLOCITOARE!

Multe și felurite sunt darurile primite de la Preacurata Fecioară Maria. Privirea sa milosivă, se îndreaptă spre noi și în necazurile de pe acest pământ nefericit, însă cu deosebire este darnică în ajutoarele sufletești.

Despre evlavia către Preacurata Fecioară Maria, am putea spune împreună cu șirul nesfârșit al Sfinților: *Că toate darurile prin Dânsa ne-au venit.*

Omul se gândește și la declinul vieții sale trecătoare. Și caută ceva, care din vieța aceasta încă, să-i prevestească siguranța mântuirii sale. Problema aceasta capitală, i-a făcut și pe Sfinți să se cutremure. Sf. Bernard, când explica textul Ecleziasticului: „Nimeni nu știe dacă este vrednic de iubire sau de ură“⁽¹⁾: oh! teribile cuvinte, care pot să inspire teamă, chiar și în con-

științele cele mai sigure. Da, eu o mărturisesc — zicea el — de câte ori am dat peste acest pasaj, m'am îngrozit la acest gând: că cine poate să știe „dacă merită iubirea sau ura“ lui Dumnezeu, adevărat dacă va fi mântuit sau condamnat. Dacă sf. Bernard, care este o stea strălucitoare pe firmamentul Bisericii prin vieța și învățătura sa; atunci ce să spunem noi care suntem atât de slabi în slujba lui Dumnezeu și suntem atât de încărcăți de păcate și atât de săraci în merite? Nu vom căuta noi, fără odihnă, un semn palpabil, care să ne prezică siguranța mântuirii noastre?

Chezășia mântuirii noastre, ne spune sf. Biserica și Sfinții săi, este evlavia către Fecioara Maria. Toți Sfinții și măeștrii de vieță ascetică convin cu cuvintele sf. Alfons de Liguori: „Este imposibil ca un servitor al Mariei să fie condamnat, dacă

(1). Eccli, IX, 1.

o slujește cu credință și-i cere protecția Sa de mână, (2).

Doctrina aceasta nu este o credință bazată mai mult pe sentiment decât pe motive convingătoare, căci toți susțin că această convingere să sprijinește pe autoritatea Bisericii, a Sfinților și a Părinților săi.

Biserica, în imnurile sale liturgice, aplică Fecioarei Maria texte de ale Sf. Scripturi, din care foarte ușor se deduce această profundă convingere. Voiu aminti numai câteva din acestea. „Eu iubesc pe cei ce mă iubesc și cei ce mă caută mă găsec... Rodul meu este mai bun decât aurul și decât orice piatră prețioasă, iar ceea ce vine de la mine, este mai de preț decât argintul lămurit. Eu merg pe calea dreptății... Ca să dau celor ce mă iubesc bogăție.” (3) Deci, a iubi pe Preacurata, înseamnă a fi iubit de Ea. A avea iubirea Ei, înseamnă a fi bogat în bogăția Harului Dumnezeiesc. Pentru cei dedicați cultului Fecioarei Maria, aceasta înseamnă o cheazășie de mântuire. Consecință cu atât mai izbitoare, că același text sacru, face pe Preacurata să spună: „Fericit este omul care ascultă de mine și veghează în fiecare zi la porțile mele și stă de strajă lângă stâlpii porților mele. Cel ce mă află, află vieața și dobândește mântuire dela Domnul.” (Prov. VIII, 34-35).

Sigur, că aceste texte în sens literal se aplică înțelepciunii divine. Inșă, fiindcă Biserica le-a întrebuintat atât de des pentru a preamări pe Născătoarea de Dumnezeu, exprimă (textele), cel puțin în mod analogic, ceea ce Dumnezeu pentru noi a făcut în Fiul Său. Cuvintele acestea puse în gura Mariei, n'ar avea nici o semnificare naturală dacă n'ar fi o legătură strânsă între Cultul Său și Cheazășia mântuirii noastre.

Ajunși la poarta vieții noastre e sigur că fiecare vom căuta să avem speranța și certitudinea mântuirii noastre. Vom căuta în vieața noastră pământească să fie viu cultul Preacuratei Fecioare Maria, ca să fim siguri de ajutorul Său. Aceasta este credința vie exprimată prin rugăciunile și titlurile adreseate Preacuratei Fecioare Maria: „O Marie, zicea sf. Anselm, cu toată stăruința Te rog... dă-mi ca iubirea ta să fie totdeauna cu mine și să-mi ai grija sufletului meu... Deasemenea, o Preafericită Fecioară, după cum de sigur va pieri acela care se îndepărtează de Tine și Tu îl părăsești, așa este cu neputință să piară acela, care se întoarce la Tine și-l iai sub scutul Tău” (4).

Altă dată: „Dă-mi mie ticălosului, ce sunt, o continuă amintire a numelui Tău

prea dulce. El să-mi fie plăcutul și deliciosul nutremânt al sufletului meu. Să-mi fie de față în pericolele, necazurile și la începutul tuturor bucuriilor mele. Dacă prin darul lui Dumnezeu și prin bunătatea Ta, eu sunt vrednic să câștig acest favor, nu, de sigur, eu niciodată nu mă tem că voiu pieri. Totdeauna harul și milostenia Ta vor fi, ca să mă protejeze” (5).

Nimic să nu ne mire. Maria este mama lui Dumnezeu și mama noastră. Putem noi să ne închipuim, că fiind Ea ceea ce aieva este, poate să respingă un fiu nefericit și vinovat, care o imploră, sau să nu-i asculte rugăciunea sa, când Ea voiește ca să-l dea căit de faptele sale, în mâinile lui Isus Hristos? Să ne întrebăm, aceasta nu este o cheazășie de mântuire și pentru păcătosul cel mai mare?

Eu cred, spune un scriitor bisericesc, că cel care a primit harul, ca, cel puțin, să se gândească des și cu toată bunătatea la Preacurata, este un mare îndiciu că-și va merita mântuirea (6).

Nici în privința acestei credințe adânci, nu este nici o deosebire între sf. Părinți ai Orientului și ai Apusului. O dovadă este cuvântul plin de entuziasm al sf. German Constantinopolitanul „Respirația nu este un semn ci o cauză a vieții; deasemenea numele neprihănitei Fecioare Născătoare de Dumnezeu. Dacă este pretutindeni în gura servilor lui Dumnezeu, este un semn că sunt vii, și'n aceeași vreme, aceasta naște și produce vieața lor.” (7).

Nu-mi mai opresc privirea la alți scriitori și Sfinți, căci ar fi un șir interminabil de atari mărturisiri de credință. Aminte-sc numai că toate cărțile noastre liturgice ale ritului oriental, la tot pasul, dau o lumină puternică a acestei credințe unanime a credincioșilor: că Maria este cheazășia mântuirii noastre. Așa de ex. Mineele în cântecele lor redau gândirea Sfinților, care în bună parte, sunt autorii acestora. Adesea, aceste imnuri au nota cea mai puternică și mai comună, că servii Mariei au siguranța mântuirii. „Iată că Fiul Tău adoptă în mod vădit pe cei, care în Tine laudă pe Fiica cerescului Părinte (Mineiu, S. Iosif Conf., 12, Martie, oda 9 a).” O Fecioară neprihănită, care ai purtat în sânul tău pe veșnicul Dumnezeu, ... tuturor care sărbătoresc laudele tale, le dai ca răsplată mântuirea sufletelor lor (Mineiu, S. Iosif confes., 3 Ianuarie, rug. odei 6). — Pe Cel care, în sânul tău, s'a îmbrăcat cu carnea

5). S. Anselm, Omil. 49. P. L. CLVIII, 948.

6) Eadmer, Despre înălțimea Preasfintei Fecioare Maria, c. 4, P. L. CLIX, 566.

7) German Constantinopolitanul, Omilia la sârb. Brăului Sfintei Maria, P. G. XCVIII, 380.

2). Măriale Mariei, P. I. Cap. 8, §, 1

3). Proverbe VIII, 17-21.

4). Omil. 52, P. L. CLVIII, 956.

noastră, văzându-L pe cruce străpuns de-o suliță și năpădit de lacrimi, simți în El o incredibilă compătimire pentru Tine. De aceea, voind să răspândească roua mângâierilor sale asupra durerii tale, îți spune: „Incetează de-a mai plânge, Maica mea. Eu sufer, însă cu tărie. După moarte, în curând mă voiu scula din mormânt, pentru ca să-i preamăresc pe toți aceia, care Te vor cinsti și Te vor lăuda”. (Mineiu, 8 April).

Fără să mai insist, evlavia față de Preacurata Fecioară Maria, nu este desăvârșită, decât în acel suflet, a făcut vie credința, smerenia, unirea cu Dumnezeu, caritatea, blândețea și resemnarea Fecioarei Maria. Această evlavie, dacă nu este desăvârșită, nu înseamnă că nu este sinceră și adevărată. Această evlavie începătoare, este un izvor, de binecuvântare, care mai de vreme sau mai târziu va produce fructele sale de căință.

În ora morții, cu deosebire să ne amintim

că „Preacurata Fecioară Maria, este refugiul păcătoșilor. Ei, care a fost vieța bieților muritori, să-I cerem cu insistență, să ne dea în ora supremă, o sinceră căință pentru faptele noastre. Dacă am fost devotați cultului Preacuratei, Ea, fără îndoială, ne va da-o; dacă din nenorocire am uitat-o și atunci încă o vom putea obține, căci Maria este și Speranța celor vinovați, Cortul sigur al naufragaților. Nădejdea celor fără nădejde și Stăpâna unei bune morți.

Aceasta o lasă să se vadă sf. Ioan Damaschinul, în cuvintele sale dulci și simple: „Fiica lui Ioachim și a Anei, Stăpâna mea, primește rugăciunile unuia dintre servii tăi. E adevărat că el este un păcătos, dar Te iubește cu înfocare și Te privește ca pe singura nădejde a bucuriei sale, ca pe mijlocitoarea sa pe lângă Domnul, ca pe Chezașia sigură a mântuirii sale” (*).

P. Gh. Grecu

PREDICA FUNEBRALĂ ȘI IERTĂCIUNILE

Propovăduirea cuvântului dumnezeiesc este o strictă datorință a păstorilor sufletești, deoarece ei sunt obligați în primul rând a satisface porunca Mântuitorului: *Mergând învățați toate popoarele*, iar Spiritul Sfânt, prin rostul Sf. Apostol Pavel, arată și consecințele neîndeplinirii

acestei obligațiuni apostolice: *Vai mie de nu voi propovădui*. Biserica deasemenea în canonul 19 a saborului Trulan, impune predicarea cuvântului dumnezeiesc mai ales în sărbători. Dar preotul e obligat în însași virtutea oficiului său de păstor a vesti cuvântul lui Dumnezeu, în tot timpul, cu toate ocaziunile ce i-se imbie, în tot locul potrivit cu vreme și fără vreme. Toțuș în afară de Sf. Biserică, ocaziunile cele mai potrivite pentru a învăța poporul

*) Sf. I. Damaschinul Omilia la Nașterea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu Maria, n. 12, P. G. XC VI, 680.

sunt înmormântările, deoparte, pentru că cu aceste ocazii să adună popor mai mult la un loc, dealtă parte, fiindcă atmosfera tristă în care se desfășură ceremonia funebrală, predispune sufletele la primirea mai cu rod a cuvântului dumnezeiesc. La înmormântări, afară de credincioșii, care frecventează biserica, mai iau parte volens-nolens și oameni pe care preotul foarte rar îi vede în biserică, ba chiar și sectari, deci are ocazia foarte bună de ale împărtăși învățături și îndemnuri potrivite, pentru îndreptarea și revenirea lor în șirul credincioșilor buni. Starea sufletească a celor de față, trupul neînsufletit al defunctului, din care se desprinde imaginea groaznică a morții, face, ca în inimile ascultătorilor cuvântul lui Dumnezeu să găsească teren prielnic pentru rodire.

Obiceiul de a ținea cuvântare la înmormântări, la noi este foarte vechiu, deși nu se poate preciza timpul, când a început. Vorbind pro domo, în teritoriu aparținător Eparhiei noastre, știm, că la începutul veacului al XVIII-lea, erau preoți, care țineau astfel de cuvântări, deși rosteau aceași predică, mutatis mutandum, la fiecare înmormântare. O astfel de predică copiată de un preot pela a. 1733 (scrisă pe o filă a unui Molitvelnic vechiu), are câteva propoziții de un adânc înțeles moral, potrivite și pentru o cuvântare rostită de un orator de azi. *Soarele și stelele își cunosc drumul, numai ticăitul de om nu vrea să și-l cunoască. Și iarăși: Dacă am întreba pe un om, care a trăit 100 de ani, cum și-s'a părut viața? Ne-ar răspunde: Cași cum ași fi intrat pe o ușe și ași fi ieșit pe cealaltă.*

Scopul urmărit prin cuvântările funebreale este, ca, credincioșii având înaintea ochilor micimea ființei omenești, preotul să edifice sufletește pe cei de față, să-i îndrepte, arătându-le calea adevărată a mântuirii, zădărnicia năzuitorilor fără de rost după lucruri trecătoare, și valoare mai presus de toate a sufletului omenească. Conform acestor intențiuni, subiectul cuvântărilor funebreale se alege cu deosebire din articolele de credință privitoare la cele din urmă ale omului: moartea, judecata, raiul, iadul, purgatorul, apoi deșertăciunea bunurilor pământești, nesiguranța ceasului morții, valoarea sufletului omenească. Se scot în relief virtuțile creștinești ale defunctului, munca depusă în interesul bisericii, familiei și a conțetăenilor săi, sau meritele câștigate în interesul binei obștești, calitățile care l'au ridicat în fața lumii, ca bun creștin, ca tată, ca soț și ca

cețățean. La femei se amintesc, cu deosebire acele virtuți, care le-au făcut prețuite înaintea lui Dumnezeu și a lumii, ca soții și mame, cum sunt credința, răbdare, smerenia, abnegațiunea, modestia s. a.

La înmormântarea copiilor mici, unde durerea izbucnește din piepturile celor rămași mai intens și unde este mai mare lipsă de mângâiere, cuvântarea funebrală va căuta să arete avantajile unei morți premature în statul nevinovăției, față de moartea târzie, plină de primejdiile osândirii. Va accentua neputința noastră față de sfaturile Celui Preaînalt, care nu sunt ca și sfaturile noastre. Va arăta, că viața și moartea noastră sunt în mâna lui Dumnezeu, va mângâia prin cuvintele Mântuitorului, care a iubit pe prunci și le-a făgăduit Impărăția cerească. Va căuta să dovedească, că Acela, care rănește câte odată inima omului cu o lovitură pe care noi am socoti-o nedreaptă, are și leacul corespunzător, ca să vindece aceste inimi.

Obiceiul de a adauge la sfârșitul predicii, iertăciuni, este azi răspândit în cele mai multe parohii de ale noastre. Obiceiul este atât de înrădăcinat în multe părți, încât omiterea iertăciunilor din predică funebrală, ar da anză la nemulțumiri în popor. Alipirea poporului de acest obicei ajunge până acolo, încât pretind, ca preotul să ia iertăciuni chiar și la copiii decedați în etate fragedă. Iertăciunile s'ar părea că nu au nicio putere educativă, precum nici nu au, dacă sunt rostite numai cu scopul de a face să mai sângereze rana cauzată de moarte în inima celor rămași după cel decedat, ori să mai stoarcă lacrimi, sau să impresioneze pe cei de față. Au însă înțeles, dacă nu e posibilă nici de cum omiterea lor, în sensul, ca în loc de frazele goale (care sunt caracteristice iertăciunilor propriuzise), să se rostească adevăruri, date în forme de iertăciuni, care moralizează auditoriu. În felul acesta preotul satisface și pe auditori și totodată le împărtășește și învățatură folositoare. Spre pildă în numele defunctului preotul ia rămas bun dela copii defunctului. În loc de tânguiri și în loc de ale zugrăvi cât se poate de sinistru, situația lor de orfani, arată puterea Providenței divine, care se îngrijește și de paserile ceriului, ori despre datorințele copiilor față de părinți. Arată, că Dumnezeu răsplătește pe copiii buni și ascultători cu vieată lungă. Cu un cuvânt și iertăciunile modificate în sensul arătat mai sus, pot avea o valoare educativă cât se poate de bună și de aceea omiterea lor din predicele funebreale nu este necondiționat de lipsă.

Efectele produse în sufletele credincioșilor în urma cuvântărilor funebreale sunt, fără îndoială, din cele mai salutare. Insași dispoziția sufletească a ascultătorilor cu ocaziunea prohodurilor este de așa natură, încât primește mai bucuros Cuvântul lui Dumnezeu, decât cu alte ocaziuni. Inimile se deschid mai bucuros în vreme de necaz, ca să primească mângăierile aduse de cuvântul lui Dumnezeu.

De aceea cei chemați să vestească învățăturile Mântuitorului, nu vor omite nici o ocaziune, mai ales în zilele pe care le trăim, și mai cu seamă vor da importanța cuvenită predicilor funebreale, prin care se imbie multe ocaziuni de a învăța, de a mângăia, de a îndrepta și a șterge multe lacrimi.

Prot. George Mânzatu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INGROPARE FĂRĂ PROHOD

Biserica, mama noastră cea bună însoțește trudita cărare a vieții noastre, dela ivirea noastră în această lume și până la ieșirea noastră din ea, ba mai mult ne însoțește și dincolo de mormânt, cerându-ne dela Tatăl ceresc odihnă în corturile dreptilor. Trupul nostru prin împărtășirea cu sfintele Taine, a devenit o ființă sfințită și de aceea când prin moarte încetează pericolul de a pângări prin păcat, Biserica îl și tratează ca atare și însoțindu-l cu rugăciunile, binecuvântările, luminările, mireasma de tămâie, cântările preoților și cântăreților, îl așază spre odihnă în loc sfințit, ferit de umbletul de toate zilele al oamenilor și al animalelor, unde așteaptă sunetul de strigare al îngerului, pentru obșteasca înviere.

Această cinste, pe care Biserica o acordă fiecărui fiu credincios, câteodată — spre marea ei durere — este nevoită a o tăgădui aceluia, care în viață nu și-au tratat trupul ca pe un mădular al lui Hristos și care, mai ales în ceasul morții, n'au dat nici o dovadă sigură că se căiesc

de purtarea lor greșită și vreau să se înpace cu Dumnezeu, căci dacă și numai înainte de ultima suflare cel învrăjbit este gata să primească formula de împăcare. Biserica ca o mamă bună, își deschide îndată brațele și primește pe fiul cel rătăcit iarăși la sânul ei. Lipsirea unui creștin de această ultimă cinste — de prohodul ei — este o mare pedeapsă pe care numai atunci, când nu mai are încotro o aplică, și se simte datorare chiar să o aplice, aceluia care în viață din vina lor s'au lipsit de împărtășirea ei, ori n'au voit să audă de această împărtășire, pe care le-a îmbiat-o la fiecare pas.

Această pedeapsă, pe care o găsim la toate popoarele păgâne sub o formă oarecare, Biserica a aplicat-o totdeauna, pentru că decurge din însași constituția ei și pentru o mai bună lămurire a și formulat-o în canoane ca să fie la îndemâna tuturor. Pentru Biserica latină aceste norme se cuprind în „Codex Juris Canonici” Can. 1239—1242, iar pentru Biserica noastră, în Conciliul Provincial I, Tit. VI, Cap. XI.

Mănecând din aceste canoane, în cele ce urmează, voi cuprinde cazurile mai vădite, când cineva trebuie să fie lipsit de prohodul bisericesc.

1. Fiind Botezul ușa prin care cineva intră în turma cea cuvântătoare a lui Hristos, este lămurit că cel ce s'a scaldat în apa lui are dreptul la petrecanie, după ritualul Bisericii, dacă nu a intervenit nici o opreliște canonică, ca să-l lipsească de această vrednicie, iar acela care nu s'a unit prin Botez cu mădularele lui Hristos, nu are dreptul la aceasta.

2. Cei ce au intrat prin Botez în staurul Bisericii, însă n'au rămas acolo, ci au ieșit, unindu-se cu ereticii, cu schismaticii, sau cu alți dușmani ai Bisericii, evident că nu pot avea însoțirea spre mormânt a aceleia, de care ei înșiși s'au lepădat.

3. Cei ce n'au luat în seamă legile Bisericii și le-au disprețuit, pentru care pricină Biserica a fost nevoită să pășască împotriva lor și luând securea i-a tăiat prin excomunicare, ca pe niște mădulare putrede, ori i-a lovit cu interdicț pentru ca să se trezească din amorțeală și n'au revenit la sentimente mai bune, recunoscându-și vina și cerându-și iertare, nu pot fi înmormântați după rânduiala Bisericii, ca unii ce au fost scoși din împărțirea ei.

Se mai lipsesc de prohodul Bisericii:

4. Sinucigașii, cari și-au curmat firul vieții, fie din necredință, fie din desnadejde, ori din aprindere sau mânie, ca unii ce și-au dat și trupul și sufletul satanei, afară de cazul când ar fi pășit la aceasta din lipsa judecății sănătoase, ajungând în acelea clipe în stare de nebunie.

5. Cei ce vreau să-și repare cinstea vătămată prin duel și în acesta, sau din rana primită în el își află moartea, căci, Biserica totdeauna a condamnat această practică și a dictat pedepse celor ce nu s'au supus.

6. Cei ce-și lasă corpul să fie ars în crematoriu, ca unii ce par a tăgădui dogma despre învierea trupurilor.

7. Cei ce iau uzură prea mare și mor nepocăiți, ca unii, ce s'au lepădat de dragostea lui Hristos, care se arată prin ajutorarea mădularelor lipsite.

8. Alții păcătoși publici, cunoscuți ca atare, ca unii ce sunt mădulare putrede, care și-au dat trupul pradă gheenei; atari sunt: concubinari, femeile publice, patronii lăcașurilor rușinoase, redactorii ziarelor și revistelor pornografice, scriitorii cărților pornografice, membrii societăților condamnate de Biserică, cei ce nu și fac cuminecarea de Paști și nu cercează Biserica ani dearândul, cei ce înjură

în public pe Dumnezeu, pe sfinți și își bat joc de lucrurile sfinte, etc. . . .

Păstorul de suflete, mai ales cel dela sate, care nu are la îndemână tratate de morală și de drept canonic și nici posibilitatea să recurgă la un frate mai versat în aceste chestiuni delicate, se va putea izbi abea de unele din cazurile înșirate aci. Așa bunăoară cazurile de excomunicare din partea Bisericii vor fi rare de tot, câteodată ar putea să obvină cazuri de apostatare dela Biserică și cazuri de necredincioși declarați, care batjocoresc și iau în răs tot ce e sfânt, apoi cazurile de sinucigași mai sus pomenite, mai dese ar fi cazurile — mai vârtos în parohiile unde au avut parte de păstori mai comozi — celor ce nu fac cuminecarea de Paști și nu cercetează biserica cu anii și înșfârșit și mai dese cazurile de concubinarii publici. Fiind denegarea înmormântării bisericești una dintre cele mai aspre pedepse canonice, după cum admoniază Con. Prov. I în locul citat mai sus, păstorul va proceda cu mult tact și prudență pastorală, ca nu cumva denegându-o să producă sminteală în rândul credincioșilor săi, iar pe de altă parte acordând celor nevrednici această cinste din urmă să producă în suflete un indiferentism păgubitor și o răceală ucigătoare, care nimicesc nervul moralei populice, cum durere uneori se întâmplă.

Un păstor de suflete îmi povestea odată un caz ciudat ce s'a petrecut în parohia sa înainte cu câțiva ani de războiul precedent, sub păstoria înaintașului său și care apoi a rămas de pomină jurului întreg.

Bătrânului Toader îi murise soția și fiind om fără de copii, cu vreme fără vreme, s'a pomenit la casă cu Nastasie, femeie mai tânără de cât el și nu de mult fugită dela bărbat, care îi purta grije de casă și de bătrânețe.

Părintele aflând despre acest lucru decâteori întâlnea pe Toader îi zicea: — Moș Toader dă-i drumul lui Nastasie dela casă și nu-ți strica bătrânețele.

Omul nostru totdeauna găsea ce să răspundă și cum să-și apere fapta.

— Bine, bine, Moș Toader — zicea părintele — dacă nu te iai pe seamă, n'am să-ți cânt prohodul, ba nici în țintirimul bisericii n'oi lăsa să te îngroape.

— Apoi . . . După moarte faceți ce vă place cu mine, până trăiesc lăsați-mă în bună pace.

— Bine frate, bine. Vom vedea noi atuncea.

Intr'o bună zi clopotul bisericii anunță moartea lui Moș Toader. Creștinii dearândul își fac cruce și zic:

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!

— Sărmanul om. Era un biet nenorocit!

— N'avea cine să-l îngrijească și de aceea s'a legat de Nastasie.

— Ce să faci? Păcatele-s pe oameni și oamenii cu ele.

Și mulți poate uitaseră amenințarea preotului.

Se pregăteau încetul cu încetul cele de petrecanie ca la orice creștin.

A doua zi seara vin la părintele cu prescură și cu cele necesare pentru Slujba mortului, din ziua următoare.

Măi — zice părintele — nu v'am spus deatâtea ori, că de nu se desparte de Nastasie nu-i cânt prohodul și cu atât mai vârtos nici Liturghie nu-i pot face? Unul care a trăit ca animalele, cum poate avea parte de Liturghie și prohod ca ceilalți creștini buni?

În dimineața următoare ferbea satul că popa nu voiește să facă Slujbă pentru mort, ba mai mult și pe gropăși i-a oprit să facă groapa în țintirimul bisericii și i-a trimis să o sape în temeteul cailor.

Rudeniile mortului caută să înduplece pe preot, să nu le facă de ocara satului și a lumii întregi și să îngroape mortul după lege cum se îngroapă or ce creștin

Preotul rămâne tare pe poziție:

I-am cântat destul la ureche, până a trăit, să lase pe Nastasie să meargă la bărbat că de nu se face de ocara lumii și eu n'am să-i cânt prohodul. Nu m'a ascultat! N'am ce-i face.

Trece de amează și lumea aștepta să tragă clopotul de îngropăciune și nici un semn nu era.

Rudeniile fac o ultimă sfortare să înduplece pe preot să meargă să-l prohodească.

Preotul văzând aceasta trimite după primar și tobașul satului, apoi împreună cu dâșii se duce la casa mortului; rostește un Tatăl nostru și o Născătoare, apoi zice:

Primarule! Tu te du înainte.

Voi luați mortul și după el — zice cătră oamenii de față.

Tu, Ioane în urma lor bate toba, să

știe lumea cum se îngroapă un nelegiuit.

Cei de față și execută porunca fără șovăire.

Cazul a rămas de pomină. Când unul lăsa de dorit în conduita sa morală, lumea îl avertiza:

Bagă de seamă mă... Îi păți și tu ca Toader! Te-or duce la groapă cu toba.

Este caz aievea petrecut. În împrejurările de azi nu s'ar putea repeta în felul acesta. A fost însă aplicarea principiului Bisericii, că prohodul ei trebuie denegat concubinarilor și păcătoșilor publici, care nu-și întocmesc vieața în conformitate cu morala creștină. Acest principiu și azi are putere de vieață. Să nu pregetăm al aplica atunci când nevoia o cere.

Dacă păcătosul înainte de moarte a dat semne de căință și întoarcere dela căile rătăcite, atunci preotul își va da toată silința, ca în modul cel mai bine posibil, chiar înaintea martorilor, să-l aducă să-și recunoască greșala și să ceară iertare dela Biserica pe care a vătămat-o și a disprețuit-o prin purtarea sa, și atunci preotul la înmormântare va arăta poporului căința lui și va spune că Biserica ca o mamă bună își primește fiul ce se reîntoarce și în ceasul al 11-lea. O asistență caldă părintească în ceasul morții poate să stoarcă căință minunată și din inimă de piatră și atunci mulțimea credincioșilor rămâne edificată sufletește.

Dacă însă reîntoarcerea nu s'a făcut bine, mai ales atunci când muribundul nu este în deplină simțire, atunci se va face un ceremonial redus, omițindu-se părțile mai solemne, făcând astfel deosebire între fiii credincioși în toate zilele vieții lor și între cei ce numai în doaga morții caută revenire la Biserica. Când rămâne dubiu despre întoarcerea cuiva, sau se prevede scandalizarea credincioșilor din denegarea înmormântării, atunci se va recurge la scaunul episcopesc, sau dacă aceasta ar fi cu întârziere și cazul nu suferă amânare, atunci se va cere sfatul protopopului districtual, fără de care nicidecum să nu se mergă înainte. Cel ce ar omite aceasta ar proceda foarte ușuratic și se face vinovat de toate urmările cazului.

Păstorul care nu face deosebire între

credincioșii cu adevărat credincioși și între aceia care prin purtarea lor au smințit turma lui Hristos și pune în aceeaș oală și pe cei buni și pe cei răi, se face vinovat de un mare păcat — acela de a fi promovat răul și scandalul public, prin absența lui dela postul de judecător al mo-

ralei publice, post ce-l deține în urma misiunii primite dela Hristos, de a conduce oile la pășunea cea bună și a le feri de bolile ce ar putea să le ajungă, iar nu numai din lâna și din laptele oilor să se înfrupte.

Păr. Silviu.

Inmormântarea la Români în lumina literaturii populare

„Dintre diferitele neamuri răspândite pe malurile Dunării, — scrie G. M. Teodorescu în Precuvântarea bogatei sale colecții de poezii populare, — niciunul nu are, ca neamul românesc, o literatură populară atât de originală, atât de variată, atât de frumoasă și atât de strâns unită cu amintirile antichității. Născut din sânge meridional, strămutat de sub un soare fierbinte într'o țară nouă, neamul român a păstrat o închipuire fecundă, vie, grațioasă, o agerime de spirit, care se traduce în mii de cugetări fine și înțelepte, o simțire adâncă de dragoste pentru natură și o limbă armonioasă, care exprimă cu gingășie și totdeauna cu energie, toate aspirările sufletului, toate iscodirile minții”.

În această literatură, dela cântecul de leagăn până la bocetul dela ușa cimitirului, viața Românului e purtată în lumea închipuirilor, în intinsurile infinite ale unei credințe deșarte întunecată, care formează o punte spre lumina cea adevărată a învățaturii lui Hristos.

Niciun pas a aceste vieți însă n'a preocupat așa de mult gândirea poporului nostru, ca și ceasul din urmă și cele legate de el. Acoperit de superstiții, datini și obiceiuri, acest act al vieții a format un material prețios și important al folklorului românesc. A fost scos la iveală prin hărnicia multor colecționari, între care locul

de frunte îl ocupă T. Burada în „Datiniile poporului român la înmormântări”, Iași, 1882 și S. Fl. Marian în „Inmormântarea la Români”, București 1892. În dezvoltarea subiectului nostru, am urmărit și studiile și colecțiile folkloristice ale lui A. Viciu, T. Pamfile, G. D. Teodorescu, pr. I. Bârlea, ș. a., iar pentru V. Someșului am întrebuințat pe Mih. Beșan, I. N. Macaveiu, T. Șimon, utilizând reproduceri de bocete din colecția mea. O literatură comparativă referitoare la acest subiect în românește, o găsim în studiile lui T. Papahagi, Al. Popescu-Telega, L. Săineanu, E. N. Voronca, Mih. Vulpescu, Popa Liseanu și alții.

„Moartea trece pretutindeni și moartea deapururi mută”, cântă poetul D. Anghel în poezia „Șipotul”, cu toate acestea pentru poporul nostru ea are prevestiri. Aceste se arată omului în viață și rudețiilor. Căderea unei icoane sau blid, pocnirea grinzilor, o găină cântă cocoșește, sau câinele urlă prelung. Bolnavul pe patul de moarte se înfioară de ele, cheamă descântătoarea să-l desfacă de farmece. Cu apa descântată se udă trupul lui de trei ori pe zi. Dacă nu ajută; i se citește deslegarea pământului. Cei apropiați lui stau cu grijă să nu moară fără lumină, ca să aibă parte în cealaltă lume de lumină. Dacă trage mult, așa se vede se canonește, are pe suflet ceva. De aceia e bine

să i să citească rugăciuni, iar văduvele să se roage. Murind i se închid ochii, pe care se pun bani ca să se răcească mai curând. (Inchiderea ochilor o găsim și la Romani, relatată de Ovidiu în Tristia și de Pliniu în istoria sa.)

L-a iertat Dumnezeu, bine că l-o strâns Dumnezeu, i-o apus steaua, spun ai lui și cunoscuții. Sunt fericiți cei care mor în Săptămâna luminată, ajung în Rai.

Urmează grija trupului, scaldarea, îmbrăcarea, așezarea în sicriu (sălaș, copârșeu), cu mâinile pe piept, și ban în mână ca să plătească luntrea, puntea peste care va trece în cealaltă lume. (E banul pentru luntrea lui Caron din mitologia română.) I se mai așează pe piept și o icoană, sau cruce și se acopere cu păioară, pânza mortului, care la închiderea sicriului e ruptă în formă de cruce și deasupra feții. Lumina mortului străjuiește la căpătâiu și e aprinsă și arde câtă vreme trag clopotele bisericii după el.

Trupul mortului, în vremea cât stă în casă, e priveghiat, mai ales noaptea. (Priveghiul are și o parte de însemnătate bogomilică: apărarea trupului în contra diavolului.) La priveghiu iau parte rudeniile și cunoscuții, iar noaptea e împreunat cu diferite obiceiuri, multe incompatibile cu seriozitatea situației. Sunt create pentru alungarea durerii și întristării după mort. În priveghiul de noapte i se fac mortului și stâlpii, sau saracuste. (citirea de evanghelii).

Mortului tânăr i se pregătește în ziua înmormântării steagul nunții, (la Năsăud) sau bradul (pomul) vieții, care a fost rupt prea timpuriu. Acesta e instruit (improbit) de fete. În vârful lui se așează un steguleț, instruit cu acesta. La instruirea bradului fetele bocesc:

S'acesta buhaș de brad
înc'a crescut supărat,
c'a știut c'a veni în sat
pe seama unui soldat.
Noi tot așa am gândit,
c'om vedea steagul pe masă,
nu buhașul sus pe casă.
Noi tot așa am gândit,
c'om deschide porțile
ș-om eși cu mirele,
da așa vom sparge pârlezul
și vom ieși cu sălașul...

Se apropie însă ziua petrecerii mortului, înmormântarea. Înainte de a se face rânduiala bisericească, cei iubiți ai mortului îl bocesc întruna, de despărțire:

Vai de mine, popa vine,
te-am ascunde, n'avem unde.
Te-am ascunde 'n grădiniță,
sub o tufă de sălcută,
sălcuta s'a scutura,
și tot popa te-a afla,
și dintre noi te-a lua,
și'n sicriu că te-a pune
și te-a duce 'n ceea lume...

Dar vai, vai, moarte cu tine,
ce-ai făcut n'ai făcut bine,
c'ai intrat cu frica 'n casă
și-ai rupt floarea de pe masă.

Plânge casă, plânge masă,
se duce gazda de-acasă,
merge drum îndelungat,
nu-i nădejde de'nturnat.
Iese tata din ocol,
plâng și boii tot cu dor.

Dragii mei preoți cinstiți,
faceți bine 'ngăduiți,
nu mă duceți așa tare,
că-i bugăt ziua de mare,
ca să-mi pot lua iertare
dela mic și dela mare.

(Ce privesc bocetele ele sunt de origine română. Le aveau Romani, care le numiau Nenial, după numele zeiței înmormântării, Nenia. „Ele — spune N. Iorga în Istoria literaturii române, vol. I, ed. II, pg. 25, — întovărășesc la mormânt pe săteanul nostru. Femei pricepute fac din aceasta, ca în Roma veche și ca, în epoca modernă, dela un capăt al peninsulei balcanice la altul, strigă, plângând lacrimi prefăcute, lângă lacrimile adevărate, ieșite din ochii celor cu durere, versuri de o factură monotonă, dar adesea înduioșătoare, în care rudele învinuiesc moartea cumplită și-și arată părăsirea: a părinților despoiați de nădejdea, care le era copilul, a soțului care și-a pierdut tovarășa, a femeii văduve fără sprijin, a copiilor care-și cer puterea tatălui și bunătatea fără samăn a mamei. Tonul e același în toate ținuturile românești și notele fundamentale rămân neschimbate”.)

Toate sunt gata pentru ducerea mortului la groapă. Mortul e scos din casă și dus către cimitir cu picioarele înainte... să meargă acolo, de unde a venit, adecă în pământ. Din aceasta cauză adeseori ziceau strămoșii noștri „porrectus est” în loc de „mortuus est”, iar Pliniu ne spune în privința aceasta următoarele: „Natura a dispus ca omul să intre în lumă cu capul

și să iasă cu picioarele". (S. Fl. Marian, op. cit. pg. 75.)

Pe drum către cimitir se fac stările, de regulă 12, cari închipuiesc cele 12 vămi ale văzduhului. Sunt însoțite de aceleași bocete jalnice:

Ia-ți N. N. ziua bună
dela soare, delă lună,
dela mamă-ta cea bună,
dela frați, delă surori,
dela grădina cu flori,
dela struț de tămâiță,
dela fete din uliță,
dela struț de busuioc,
dela fetele din joc!

Cine 'n lume a mai văzut
mireasă frumos gătită
și pe ceea lume pornită.
Nunta mare fără om
ș'atâta norod de om,
nuntă fără ceteraș,
mireasă merge 'n sălaș?

Cimiterul cu mormântul e aproape
Bocetul e tot mai jalnic:

Bucură-te țințirime,
mândră floare întră 'n tine.
Nu intră să înflorească,
că intră să putrezască,
și nu intră de înflorit,
că intră de putrezit.

La ușă de țințirim,
noi mamă ne despărțim
și altu nu ne 'ntâlnim.
Și de ne-om întâlni vreodată,
la ziua de judecată,
unde merge lumea toată!

Suntem în fața gropii, Sicriul e stropit cu apă sfințită sau vin, obicei de carc

face amintire și poetul Virgil, și dat pământului rece. Durerea n'are margini:

Mai vină soră 'napoi,
barămi peste-un an, ori doi,
pe înfloritul pomilor,
de dorul surorilor,
pe inverzitul brazilor,
de dorul fraților,
pe înfrunzitul molizilor,
de dorul părinților!...

După înmormântare urmează comăndarea, pomenile, obiceiuite și la strămoșii noștri, precum și pomenirile de peste an pentru odihna sufletului. Credința poporană despre ceea ce urmează după moarte, bogată în amănunte, nu intră în cadrele studiului nostru.

Am urmărit, cu scurte detalii, re-strângându-ne la anumite fapte un popas al vieții omenești, oglindit în lumina datinilor și obiceiurilor poporului nostru. Sunt momente „pline de fiorul credinței, al grijei pentru sufletele neadormite, ale celor adormiți după trup, al afirmării legăturii cu totul, al contopirii în infinitul nepatruns al intunecului morții”. (G. Breazu în rev. Gândirea a. 1931 pg. 193.) Țăranul nostru, spune O. Goga, are un puternic fond de credință. Lumea lui de intrupări mitice, basmele și viziunile acestui panteism minunat, pot fi distruse de raționamentul critic și cad în fața normelor de rigoare în biserica luminată, dar așa cum sunt flori sălbatice crescute în ogorul lui Hristos, ele totuși dau o credință din care rezultă o busolă morală și preocupățiuni sufletești de ordin superior”. (O. Goga, Vrem o credință, în Tribuna a 1911 No. 81.)

pr. Gavril Bichigean.

CALENDARELE ROMÂNNO-UNITE DIN 1944

Rolul și rodirile calendarelor — scrise cu grijă pentru sufletele celor insetați de învățătură și slovă — este, mai ales în viața de acum și de aici, indiscutabil. Tendința de popularizare, care se poate observa la toate, este cât se poate de binevenită, dată fiind marea mulțime a sătenilor, care doresc slovă scrisă pe înțelesul tuturor și nu „pe sus”.

Sub oblăduirea Părinților Episcopi Dr. Iuliu Hossu, Dr. Alexandru Rusu, Dr. Ioan Suciș și prin îndrumările lor avem în Ardealul de N. următoarele calendare româno-unite:

1. Calendarul dela Bikszád-Bixad.

Râvna și truda călugărilor basilicani dela Bikszád-Bixad, este bine cunoscută din cărțile pe care le editează în edit. „Sf. Vasile”.

Calendarul apărut pe 1944. putem spune că întrece toate așteptările și mulțumește orice pretențiune. Adevărat îndreptar de viață creștinească. Bucăți pline de gânduri pii și moralizatoare semnează: Ierom. Gavril Sălăgeanu, Păr. Lucian s. a.

2. Calendarul „Viața creștină”.

Munca celor dela soc. „Sf. Nichita” și a păr. Vasile Chindriș e mare și frumoasă. Țăranii o știu aceasta și de aceea cumpără calendarul care se împrăștie, cât nu se poate gândi de repede, pela casele lor, pentru că știu că găsesc în dânsul ceea ce le place.

Incepe așa cum cer sufletele copleșite de greul războiului: cu îndemnul Sf. Părinte, ca lumea să se roage pentru pace, căci: „Papa binecuvintează pacea, nu războiul” (Benedict XI.); I. P. S. S. Părintele

Episcop Iuliu Hossu în „Pace și bună învoire” vorbește despre acelaș lucru și împloră: „Intră Doamne în sufletele credincioșilor și a familiilor lor, cu binecuvântarea Ta și cu pacea Ta și petreci în ei în toate zilele vieții lor”; P. S. S. Ioan Suciș vorbește despre „dăscălia” durerilor, care mai sunt apoi „doctorii” (pilda fiului ră-tăcit) și mai mult: Crucea „ne face împreună mântuitori cu Isus” căci zice Sf. Pavel că cel ce suferă „plinește ceea ce lipsește Patimilor lui Isus”.

În restul calendaruuli bucăți literare, înstructive și informative bine culese, semnate de păr. S. Chișiu, D. Pop, N. Pura, E. Lemeny, T. Herineanu, S. Prunduș, Bobian, Nemeș.

3. Almanahul Tineretului Român.

Indreptar pentru sufletele tinere chemate să-și trăiască viața în eroism creștin.

Semnează P. S. S. Ioan Suciș, păr. Ioan Georgescu, păr. Nicolae Pura, I. D. Sântandreianu, păr. Matei, I. Foișor s. a.

Versuri: Victoria Man, Ion T. Buzdugan și Florian Pali. Ilustrații din foto I. G. Andron, Fr. Nistor și reproduceri.

4. Calendarul Țăranilor.

Intocmit pentru cerințele plugarilor nu poate să fie decât binevenit pentru cei mulți și dragi nouă, celor ce dintre ei am plecat.

Pilde, povețe și tot ceea ce trebuie și place sătenilor.

Scrie: păr. Ioan Georgescu, I. D. Sântandreianu, prof. V. Vartolomeiu, I. Foișor s. a.

l. b. g. g.

324 944

324 944

21.